VERSLAG

VAN DE

ZESTIENDE ALGEMEENE VERGADERING DER NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING.

GEHOUDEN

BIJ LEIDEN DEN 4^{en} AUGUSTUS 1860.

Tegenwoordig zijn de Heeren:

Mr. S. C. Snellen van Vollenhoven, *President*,

Dr. M. C. Verloren, *Vice-President*,

Mr. H. W. de Graaf, *Secretaris*,

N. H. de Graaf, *Conservator* en

van de leden de Heeren: J. Backer Sr., Jhr. J. C. Martens, G. M. de Graaf, Prof. Cl. Mulder, Dr. L. A. J. Burgersdijk, F. M. van der Wulp, C. Brak, G. W. Grebner, Mr. J. H. Albarda, J. W. Lodeesen, Dr. J. A. Herklots, J. C. J. de Joncheere, Dr. A. W. M. van Hasselt en Prof. J. van der Hoeven.

De voorzitter opent de vergadering met eene korte toespraak, waarin hij tot zijn genoegen, even als ten vorigen jare, wederom gelegenheid vindt om een woord van welkomst te rigten tot eenige leden, die voor de eerste maal eene vergadering der vereeniging bijwonen.

De notulen der vorige vergadering worden goedgekeurd en geteekend.

De Secretaris deelt mede, dat de Heer C. W. Sneither, die naar onze overzeesche bezittingen vertrokken is en zijne contributie gedurende drie jaren niet aangezuiverd heeft, op grond van art. 39 der wet geacht moet worden van het lidmaatschap te hebben afgezien.

De voorzitter, het woord opvattende, brengt het volgend verslag uit:

M. H. Zeer geachte medeleden!

Naar hetgeen art. 16 onzer wetten mij voorschrijft, kwijt ik mij van de verpligting, die op mij als voorzitter rust, door u een verslag omtrent den toestand der vereeniging voor te dragen. Die verpligting is daarom voor mij aangenamer, omdat de verschillende punten van overzigt voldoende resultaten aanbieden en de algemeene toestand onzer vereeniging zeer gunstig vermag genoemd te worden. Volkeren en genootschappen komen in dit punt van vergelijking overeen, dat hun vooruitgang dan juist het meest waarneembaar is, wanneer hunne geschiedenis de minste stof tot discussie oplevert. Wanneer de beek met een zacht gemurmel vloeit, dan is haar water helder en doorzigtig; stort zij zich met onbesuisde vaart door de velden, zoo is het troebel door het medegevoerde slijk.

Een der eerste punten in het verslag eener vereeniging maakt de opgave omtrent het aantal leden uit, zoodat het zelfs boven het anders zoo kapitale punt van het bato of nadeelig saldo moet gesteld worden. Immers, wanneer het getal der vennooten aanzienlijk is, kan men gewoonlijk met veel minder moeite den weinig gunstigen toestand der financien met krachtige maatregelen opbeuren, dan zulks bij een gering aantal leden mogelijk is. Het eerste alzoo, wat ik u doe opmerken, M. H. moet zijn het antwoord op de vraag: is het aantal onzer leden vermeerderd of verminderd? Met weemoed moet ik u herinneren dat in het afgeloopen jaar de dood twee offers uit ons midden heeft geëischt; onze vereeniging verloor twee harer leden, den Heer R. A. J. Baron van Ittersum te Brummen woon-

achtig en den Schout bij nacht Q. M. R. Ver Huell, die de laatste jaren zijns levens te Arnhem gevestigd was. De Heer van Ittersum was bezitter van eene vrij aanzienlijke verzameling van Coleoptera, waarvan hij de inlandsche voorwerpen meest zelf gevangen had en bezat eenige merkwaardige entomologische werken, doch werd gewoonlijk door zijne veelvuldige ambtsbezigheden verhinderd onze vergaderingen bij te wonen. De Heer Ver Huell was den meesten onzer persoonlijk beter bekend, daar hij meermalen onze bijeenkomsten heeft bezocht en door zijne hoogst aangenamen omgang en vrolijke stemming heeft verlevendigd. Nog zelfs onze laatste bijeenkomst te Arnhem mogt ons het bewijs opleveren, dat de 73jarige grijsaard met groote opgewektheid vervuld was voor de entomologische wetenschap en dat hij met het vuur en de levendigheid eens jongelings over zijne vlinderjagten in het vaderland en de kolonien kon spreken. Zijne verdiensten omtrent de insectenkunde en voornamelijk in het reproduceren van voorwerpen van natuurlijke historie kunnen niet gevoegelijk in dit verslag worden ontvouwd; ik zal derhalve later de vrijheid nemen die afzonderlijk, zooveel mij mogelijk zal zijn, uiteen te zetten.

Behalve deze twee telt onze vereeniging een lid minder in den Heer C. W. Sneither te Groningen, die sedert meer dan twee jaren verzuimd heeft zijne contributie den Secretaris te doen geworden en wiens woonplaats, sedert zijn vertrek uit Groningen, ons onbekend is.

Tegenover dit verlies van drie leden staat de aanwinst, die onze vereeniging gedaan heeft door het toetreden van den Heer Mr. C. W. Hubrecht als begunstiger en van de Heeren:

H. Baron van Pallandt, wonende op Engerenstein bij Arnhem, J. M. van der Stoot, Pastoor te Roelof-Arendsveen, G. W. Grebner, Miniatuurschilder te Amsterdam en C. Geesink te Amsterdam, als gewone leden. De Heer Hubrecht opent voor onze vereeniging de rij der begunstigers; terwijl wij hem onze dankbetuigingen toebrengen voor deze uitdrukking zijner belangstelling in ons doel en streven, hopen wij

dat zijn voorbeeld door velen moge gevolgd worden, en wenschen hem en niet minder onze in dit jaar toegetreden medeleden toe dat hun ijver veel moge bijbrengen tot den bloei onzer vereeniging.

De rekening der geldelijke aangelegenheden van ons genootschap, M. H. sluit wederom met een batig saldo, gelijk in het vorige jaar.

Uit het verslag van den Conservator zal u blijken, dat onze boekerij met een tamelijk aantal kleinere werken en met vervolgdeelen van tijdschriften verrijkt is. Ten gevolge van het geregeld toezenden der afleveringen van ons Tijdschrift aan buitenlandsche genootschappen ontvangen wij van de meesten hunner wederkeerig de geschriften, die zij uitgeven. Slechts eenigen hunner zijn in gebreke gebleven ons door het toezenden hunner geschriften de blijken hunner sympathie te doen toekomen; met name de Entomolog. Society te Londen, de Société Ent. de France en de Société Ent. Belge. Ik zal de eer hebben u omtrent onze verhouding tot deze personen in deze vergadering een voorstel te doen.

Betreffende het tijdschrift, dat onze vereeniging uitgeeft, heb ik het genoegen u mede te deelen, dat daarvan sedert onze laatste vergadering op 30 Julij 1859 gehouden, het licht hebben gezien de zesde aflevering van den tweeden en de vier eerste afleveringen van den derden jaargang, terwijl de vijfde en zesde afleveringen op het punt staan de drukkerij van den Heer Brill te verlaten. Ofschoon de geschiedenis van ons tijdschrift u in een afzonderlijk rapport behoort te worden medegedeeld, zoo mag ik toch om der volledigheids wille niet nalaten hier kortelings te vermelden, dat de Heer Brill, uitgever der beide laatste jaargangen in eene missive te kennen heeft gegeven, dat hij van het contract met de commissie ter redactie gesloten voor het volgende jaar afziet, zoodat onze vereeniging verpligt zal zijn naar een' anderen uitgever om te zien, doch dat dit laatste en de uitgave van het tijdschrift gedurende de eerstvolgende vijf jaren haar op hoogst welwillende wijze ver-

gemakkelijkt is door de niet genoeg te roemen edelmoedige medewerking en ondersteuning van H. H. Bestuurders van Teyler's Stichting te Haarlem, wien daarvoor door het Bestuur onzer vereeniging warme dank is toegebragt. Wat de in dezen jaargang van het tijdschrift opgenomen stukken betreft, wij verheugen ons zeer daaronder aan te treffen stukken van eenigzins grooteren omvang en bijzonder wetenschappelijk belang; terwijl men zien zal dat van het overeengekomene met ons medelid, den redacteur der Bouwstoffen voor eene Fauna van Nederland, is gebruik gemaakt en eene lijst betreffende de Hemiptera, die in ons vaderland voorkomen, is opgenomen.

Behalve de gewone correspondentie en toezendingen van werken, die een gevolg zijn van het ten geschenke geven van ons tijdschrift, heb ik twee meer bijzondere brieven te vermelden. De eene was van het bestuur van het XVe Nederl. landhuishoudkundige Congres, dat in de maand Junij te Amersfoort zou bijeenkomen en welks voorzitter een onzer meest geachte medeleden is. Onder meer andere mededeelingen in dien brief vervat, bevond zich ook deze, dat onze vereeniging uitgenoodigd werd wetenschappelijke vragen, die op Landbouw betrekking hebben, op het Congres voor te stellen. Wij hebben ons beijverd eene vraag aan te bieden betreffende het in ons land als schadelijk insect voorkomen van de zwarte larve der bladwesp *Athalia Spinarum*, die in Engeland zoo ontzettend veel nadeel aan de knollenteelt toebrengt. Het antwoord op onze vraag is ons nog niet geworden, maar kan misschien vervat zijn in het verslag van het Congres, dat wij met belangstelling te gemoet zien.

De tweede missive, waarvan wij moeten spreken, was eene oproeping tot het bijwonen eener bijzondere vergadering der Fransche entom. vereeniging te Parijs in April en eener provinciale excursie van diezelfde vereeniging in de omstreken van Besançon in Junij. Onze Secretaris heeft zich beijverd om allen leden van dit genootschap kennis te doen dragen van de ontvangen uitnoodiging.

De verzameling onzer insecten, M. H. is in denzelfden staat gebleven, waarin zij zich ten vorigen jare bevond. Daar de verplaatsing der insecten van 's Rijks Museum niet wel kan plaats grijpen voor den aanvang van het volgende jaar, staat onze verzameling nog altijd ten mijnen huize, waar zij evenwel — in een vertrek, waar niet gestookt kan worden — op ontoereikende en minder geschikte wijze geplaatst is. De toestand is overigens, in aanmerking genomen den nadeeligen invloed van ons vochtige klimaat en het schaarsche bezoek, dat der verzameling ten deel valt, vrij gunstig te noemen.

Als corollarium van de werkzaamheden onzer vereeniging mogen wij ten gevolge der uitvoering van art. 34 onzer wetten, de uitgave van het Lepidopterologische werk van J. C. Sepp en Zoon te Amsterdam noemen. Het is mij hoogst aangenaam u te kunnen berigten dat ten gevolge der goedgunstige ondersteuning onzer regering van dit werk eene nieuwe serie is aangevangen, die, zoo de redactie hoopt, in keurigheid van uitvoering en grondigheid van behandeling de voorlaatste deelen der eerste serie verre achter zich zal laten en tot wier medewerking en ondersteuning door inteekening ik de vrijheid neme u met aandrang aan te sporen.

Alzoo aan het einde van mijn verslag genaderd, M. H. meen ik reden te hebben u toe te roepen: verheugt u met mij over den gunstigen staat, waarin onze Ned. Entomologische vereeniging haar zestiende jaar mag intreden, verheugt u over de jeugdige kracht, die haar tegenwoordig bezielt en doordringt, en laat ons waken voor de instandhouding van dat goede en met volhardende geestdrift zorgen dat onze vereeniging voldoe aan de eischen, die haar door tijdgenoot en nakomelingschap kunnen worden gesteld.

Uit het verslag van den Conservator blijkt, dat de collectie geene vermeerdering heeft ondergaan, hetgeen hieraan moet

worden toegeschreven, dat de leden de toegezegde insecten-bezendingen terughouden tot dat de overplaatsing der collectie op 's Rijks Museum van Natuurlijke geschiedenis zal hebben plaats gehad. Intusschen wordt de verzameling door den Heer H. H. Ter Meer, amanuensis van den Conservator, waartoe hij op de vorige vergadering is aangewezen, in orde gehouden.

De Heeren Snellen, Lodeesen en de beide Heeren Backer hebben vlinders, meestal Microlepidoptera ingezonden, die door den Heer H. W. de Graaf zijn bestemd. De Heeren van der Wulp en Six zonden een aantal kleine Hymenoptera, die door den Heer Snellen van Vollenhoven zijn gedetermineerd.

Van de bibliotheek is door de leden een druk gebruik gemaakt door het ter leen vragen van boeken.

De rondzending der tijdschriften gaat geregeld voort. Intusschen beklaagt de Conservator zich, dat nog altoos leden gevonden worden, die de boeken bij zich laten liggen in stede van die in tijds aan hunnen opvolger te verzenden, hetgeen natuurlijk den geregelden loop zeer verhindert; terwijl sommigen bovendien nalatig beginnen te worden in het oversturen der reçus aan den Conservator, wanneer zij boeken der vereeniging ontvangen. De Conservator eindigt zijn verslag met den wensch te uiten, dat de leden van hunne zijde wel zooveel zullen willen medewerken als noodig is om eene geregelde en ordelijke verzending der boeken te doen plaats hebben en te kunnen volhouden.

De vermeerdering der bibliotheek zal blijken uit de lijst der boeken, die achter dit verslag zal worden opgenomen.

De Secretaris doet verslag van den staat der kas.

De ontvangsten over het afgeloopen jaar hebben bedragen	*f* 413,96.
De uitgaven.	» 309,67.
zoodat de rekening sluit met een batig slot van . .	*f* 104,29.

De Voorzitter benoemt de Heeren Herklots en van der Wulp ingevolge art. 23 der wet, om de rekening en verantwoording van den Secretaris na te zien.

De voorzitter stelt voor om den Heer A. H. Maurissen te Maestricht, die zich bezig houdt met het maken eener lijst van de om die stad voorkomende vlinders en zich bereid heeft verklaard die ter plaatsing af te staan aan de redactie van het tijdschrift, tot corresponderend lid te benoemen.

Dit voorstel doet de vraag ontstaan: of het niet in strijd zou zijn met art. 9 der wet om iemand die te Maestricht en dus in Nederland woonachtig is, tot corresponderend lid te benoemen? De groote meerderheid, ofschoon gaarne aan den Heer Maurissen het corresponderend lidmaatschap wenschende op te dragen, acht zich echter hierin verhinderd door de duidelijke bewoordingen van genoemd art. 9, bepalende dat deze onderscheiding alleen te beurt kan vallen aan ,,entomologen *buiten 's lands*, vooral aan dezulken, die zich met het onderzoek der insectenfauna van aangrenzende landen hebben bezig gehouden."

De minderheid daarentegen is van oordeel, dat de wet niet in den weg staat om het gedane voorstel aan te nemen, omdat men de wet moet verklaren in een' faunistischen en niet in een' politischen zin. Politisch behoort voorzeker Limburg tot Nederland, maar faunistisch niet; en daar nu de Heer Maurissen zich bezig houdt met de fauna van Limburg en dus met eene niet Nederlandsche, moet hij in de bedoeling der wet geacht worden de fauna te onderzoeken van een aangrenzend land, zoodat hij wel degelijk in de termen valt om tot corresponderend lid te kunnen benoemd worden.

Nadat het vraagstuk van verschillende zijden is toegelicht, wordt het voorstel in stemming gebragt en verworpen met 14 tegen 4 stemmen.

Aan de orde is nu de verdere uitgave van het tijdschrift. Nadat de Secretaris voorlezing heeft gedaan van de stukken, die tusschen het Bestuur en de Heeren Brill en Nyhoff gewisseld zijn, doch die tot geen' gewenschten uitslag hadden geleid, zegt de voorzitter, dat het Bestuur was teruggedeinsd om uitvoering te geven aan de magtiging, die het op de vorige ver-

gadering had ontvangen[1]) om namelijk op de alstoen bepaalde voorwaarden eene wetsverandering voortestellen, strekkende om de contributie te verhoogen, ten einde op die wijze de kosten van het tijdschrift te kunnen bestrijden. Op de vorige vergadering was genoegzaam gebleken, dat de leden de *vrijwillige* bijdragen, die zij zich reeds een drietal jaren hadden getroost en die grootendeels slechts ten laste kwamen van hen, die de vergaderingen plegen bij te wonen, niet als blijvenden maatregel om het tijdschrift in stand te houden wenschten toegepast te zien; maar aan den anderen kant had het Bestuur in eene *verpligte* bijdrage (die dan toch niet voor *al* de leden verpligtend zou zijn) bij wijze van verhoogde contributie door de wet vast te stellen, zoo vele en zulke onvermijdelijke bezwaren gezien, dat het na rijp beraad begrepen had te moeten beproeven langs een' anderen weg tot het beoogde doel te geraken. In dezen stand der zaak had het Bestuur zich gewend tot H. H. Bestuurders van Teyler's Stichting te Haarlem. Uit de daartoe strekkende missive van 22 Junij jl., waarvan voorlezing wordt gedaan door den Secretaris, blijkt dat het Bestuur aan genoemde Heeren de finantieele bezwaren had blootgelegd, die de uitgave van den vierden jaargang van het tijdschrift onmogelijk maakten. Het had, in de overtuiging, dat de Entomologische wetenschap in ons vaderland een orgaan noodig heeft en aangemoedigd door de belangstelling, die het tijdschrift ook in het Buitenland mogt ondervinden, van Teylers Stichting, dat door de onbekrompen schikkingen van zijnen edelmoedigen oprigter in staat is zooveel voor wetenschappen en kunsten te verrigten — eene jaarlijksche bijdrage gevraagd van *f* 200 gedurende vijf jaren, met grond vertrouwende, dat het tijdschrift na dien tijd sterk genoeg zal zijn, om zonder hulp zich zelf te ondersteunen.

Reeds op 8 Julij daaraanvolgende mogt het Bestuur het verblijdende antwoord ontvangen, dat H. H. Directeuren besloten

1) Zie Verslag dier vergadering, pag. 6.

hadden gedurende vijf jaren de gevraagde jaarlijksche bijdrage te verleenen, met bijvoeging, dat over die som telkens in Augustus kan worden beschikt.

Nadat ook de brief was voorgelezen, waarin het Bestuur zijne welmeenende dankbetuiging aanbood voor deze gunstige beschikking en de verpligting erkende der vereeniging om alsnu in de uitgave van het tijdschrift met volhardenden ijver op den ingeslagen weg voorttegaan, brengt de voorzitter in rondvraag: of een der leden omtrent de verdere uitgave van het tijdschrift eenig voorstel heeft te doen?

Prof. van der Hoeven komt alsnu terug op eenen volzin voorkomende in een der voorgelezen brieven van den Heer Nyhoff, waarin deze het noodzakelijke beweert, dat het tijdschrift in de fransche taal geschreven worde. De Hoogleeraar verschilt in meening van den Heer Nyhoff en geeft als zijne meening te kennen, dat men de leden niet moet binden in het gebruik eener taal, maar dat ieder vrij behoort te zijn om de taal te kiezen, waarin hij verlangt te schrijven. Bovendien zal het gebruik van het hollandsch, naar zijn oordeel, aan het debiet van het tijdschrift buiten 's lands minder in den weg staan, dan de Heer Nyhoff schijnt te onderstellen.

De vergadering deelt de meening van den Heer van der Hoeven en besluit dien overeenkomstig, dat het tijdschrift niet *uitsluitend* in het fransch zal worden geschreven.

De Voorzitter brengt alsnu in rondvraag of de vergadering verlangt te beslissen omtrent de voorwaarden, waarop de uitgave van het Tijdschrift zal worden voortgezet, dan wel of zij het aan het Bestuur in overleg met de Commissie van redactie wenscht over te laten, daaromtrent met den uitgever overeen te komen.

De Vergadering magtigt met algemeene stemmen het Bestuur om in overleg met de Commissie van redactie voor de uitgave der vijf volgende jaargangen van het tijdschrift zoodanige overeenkomst met een' uitgever te sluiten als nuttig en noodig zal worden bevonden.

Gevolg gevende aan zijn voornemen uitgedrukt in zijn verslag over den toestand der Vereeniging, stelt de Voorzitter voor om bij de toezending van den derden jaargang van het tijdschrift aan:

de Entomological Society te Londen,
de Société Entomologique de France, en
de Société Entomologique Belge

een' brief te voegen aan deze Sociteiten, met verzoek om in ruil van het tijdschrift de door haar uitgegeven wordende boekwerken te mogen ontvangen, daar de vereeniging anders de verdere toezending van het tijdschrift zal staken.

Aangenomen met algemeene stemmen.

De Heer N. H. de Graaf, volgens art. 13 der wet als conservator aftredende, wordt met 17 van de 18 stemmen herkozen.

Wordt met 16 tegen 2 stemmen besloten, dat de zeventiende Algemeene Vergadering zal gehouden worden te Haarlem, in de laatste helft van Augustus.

De voorzitter brengt in de vergadering een' brief bij den Secretaris ingekomen, van de Literary and philosophical Society of Manchester met aanvrage om hare publicatie's met die der vereeniging te ruilen.

Vermits de vergadering niet genoegzaam bekend is met de werken van genoemd genootschap om te kunnen beoordeelen of daarin ook onderwerpen betreffende entomologie worden opgenomen, besluit zij deswege inlichtingen intewinnen, alvorens den brief te beantwoorden.

Dr. Herklots het woord vragende, zegt, dat hij tot de minderheid heeft behoort, die tegen de uitlegging heeft gestemd, welke de vergadering aan art. 9 der wet heeft gegeven. Die uitlegging moge overeenkomen met de woorden der wet, zij is desniettemin naar zijne meening in bepaalden strijd met hare bedoeling. De wet sprekende van *buiten 's lands* en *inlandsche* heeft zich daarbij niet de politische grenzen van ons land voorgesteld, maar deze woorden gebezigd met het oog op de door de vereeniging te bezorgen *Fauna entomologica* (art. 2).

Neemt men nu aan, dat bij de verklaring van art. 9 op de politische uitgebreidheid van ons land moet worden gelet, dan volgt daaruit, dat men dit evenzeer moet doen, wanneer men de vraag zal beantwoorden, wat onder inlandsche insecten in art. 2 moet verstaan worden, en zoo zal men tot het besluit moeten komen, dat de fauna van Limburg tot die van Nederland behoort, hetgeen spreker ten stelligste meent te moeten betwijfelen. Neemt men daarentegen aan, dat de wet de woorden *buiten 's lands* en *inlandsch* in faunistischen zin heeft gebezigd, dan behoort Limburg, wat de Nederlandsche fauna aangaat, niet tot ons land; maar dan behoort ook evenmin een Limburgsch entomoloog tot de Nederlandsche entomologen, doch moet als eenen buitenlandschen worden beschouwd, die zich met het onderzoek der insecten-fauna van een aangrenzend land bezig houdt (art. 9). Spreker acht het besprokene van zooveel belang met het oog op de te bewerken fauna entomologica, dat hij noodzakelijk acht, dat de vereeniging zich daaromtrent verklare. Hij verlangt echter geen overhaast besluit, maar keurt het wenschelijk, dat de vereeniging zich vooraf doe voorlichten door eene commissie. Daarom stelt hij voor, dat door de vergadering zoodanige commissie zal worden benoemd, bestaande uit de commissie van redactie van het tijdschrift en den conservator met bepaling, dat deze op de eerstvolgende vergadering een verslag zal uitbrengen omtrent de vraag: of men bij de bewerking der Nederlandsche insecten-fauna de politieke grenzen van Nederland moet beschouwen als grens, dan wel de faunistische grenzen en waar deze getrokken moeten worden. Nadat verscheidene leden over het gedane voorstel het woord hadden gevoerd, wordt het aangenomen, de voorgestelde commissie benoemd en de Heer Herklots aan haar als lid toegevoegd.

De Heer Lodeesen stelt als lid der vereeniging voor den Heer J. Kinker te Amsterdam, die bij acclamatie wordt aangenomen.

Evenzeer wordt aangenomen een voorstel van den Heer Bac-

ker om voor de bibliotheek der vereeniging aan te schaffen: het Handboek voor Bijenhouders van den Heer J. Dirks.

De Secretaris herinnert, dat volgens art. 59 der wet, de leden, die niet op de vergadering tegenwoordig zijn geweest, verpligt zijn hunne contributie binnen zes maanden na de vergadering, den Secretaris te doen geworden. Tot dus verre is deze bepaling niet opgevolgd; maar het tegendeel vond plaats, omdat de Secretaris bij de leden de contributiën liet ontvangen. Hiertegen is nu op zich zelf niets, maar hij meent in het belang der kas de opmerking te moeten maken, dat op het incasseren der contributiën op die wijze nog al kosten vallen. Dit geldt vooral voor meer afgelegen plaatsen, terwijl van tijd tot tijd het geval zich voordoet, dat eene quitantie ter ontvang van contributie opgezonden, onbetaald, maar met verschotten bezwaard, terug komt, omdat b. v. de betrokkene op reis was of dergelijke. Zoowel in het belang der kas als van eene geregelde administratie zou de Secretaris het daarom wenschelijk achten, indien de leden mogten goedvinden hem hunne jaarlijksche contributie per post-wissel over te maken. De vergadering vindt het verlangen van den Secretaris allezins billijk en deze verklaart, dat hij mitsdien bij circulaire nader op dit onderwerp zal terug komen.

Nadat de vergadering gedurende een half uur geschorst was, wordt door de commissie, met het nazien der rekening van den Secretaris belast, verklaard, dat zij die nagezien, met de bescheiden vergeleken, conform bevonden en goedgekeurd had.

De Voorzitter zegt, dat het Bestuur, ter voldoening aan art. 55 der wet, de eer heeft aan de vergadering voortestellen twee dubbeltallen om uit ieder dezer een lid te kiezen voor de commissie van redactie van het tijdschrift.

Eerste dubbeltal: de Heeren Prof. J. van der Hoeven en Mr. E. A. de Roo van Westmaas.

Tweede dubbeltal: de Heeren Dr. M. C. Verloren en Dr. J. A. Herklots.

Voordat tot de stemming wordt overgegaan verklaart de Heer

Verloren, dat hij bij de te doene keuze niet in aanmerking wenscht te komen, en wordt besloten, dat de stemming over beide dubbeltallen in eens zal plaats hebben.

Van de 18 uitgebragte stemmen erlangt

Prof. J. van der Hoeven	15	stemmen.
Mr. E. A. de Roo van Westmaas .	3	»
Dr. M. C. Verloren	6	»
Dr. J. A. Herklots	11	»
van onwaarde	1	»

Zoodat tot leden der commissie van redactie van het tijdschrift voor het volgende jaar gekozen zijn: Prof. J. van der Hoeven en Dr. J. A. Herklots.

De Heer Snellen van Vollenhoven verzoekt voor eenige oogenblikken de aandacht der vergadering en herdenkt in een uitvoerig levensberigt de verdiensten van het onlangs ontslapen lid der vereeniging, den Heer Q. M. R. Ver Huell.

De vergadering zegt den Heer van Vollenhoven dank voor de hulde door hem gebragt aan de verdiensten van den waardigen overledenen; zij uit den wensch, dat de geleverde necrologie door Spreker voor het verslag zal worden afgestaan [1]). Alsnu gaat men over tot de wetenschappelijke mededeelingen.

Prof. Cl. Mulder zegt, dat hij het woord heeft gevraagd, niet zoozeer om eene wetenschappelijke bijdrage te leveren, dan wel om aan de vergadering kenbaar te maken, dat hij ter bezigtiging heeft medegebragt eene portefeuille met teekeningen, die, naar hij vertrouwt, allezins de belangstelling der leden zullen opwekken. De bedoelde teekeningen zijn van onzen beroemden landgenoot P. Lyonet [2]). Een 150tal, met daarbij behoorend manuscript, stelt vlinders voor, grootendeels met de daarbij behoorende rupsen en poppen, terwijl eenige andere teekeningen betrekking hebben op insekten uit

1) Aan dit verlangen is voldaan. Zie Bijlage A.

2) Zie over Lyonet het verslag der 9de Alg. vergadering p. 38 en volg.

verschillende orden, spinnen en conchyliën. Allen zijn meesterlijk uitgevoerd en worden als ware *Chefs-d'oeuvre de l'industrie humaine*, om met Cuvier te spreken, door de aanwezigen bewonderd.

De Heer J. Backer Sr. legt eene lijst over van vlinders door hem in dit jaar bij Oosterbeek gevangen en spreekt vervolgens over de eigenaardige gewoonten der rupsen van *Bombyx processionea L.*, die dezen zomer in de omstreken van Nijmegen in menigte voorhanden waren.

Mr. J. H. Albarda laat ter bezigtiging rondgaan eenige keurige door hem vervaardigde teekeningen, voorstellende eenige soorten van Microlepidoptera in hunne verschillende toestanden. Men merkte daaronder op: *Penthina suffusana*, *Tortrix ameriana*, *Tortrix holmiana*, *Sericoris lacunana*, *Harpella proboscidella*, *Harpella bracteella*, *Depressaria conterminella*, *Elachista cerusella* en anderen.

De Heer Brak heeft hier te lande den zak van *Psyche graminella* gevonden, uit welken zich een mannelijke vlinder ontwikkeld had. Spreker vertoont eene fraaije teekening, waarop zak en vlinder door den Heer Grebner zijn voorgesteld. Verder deelt de Heer Brak mede, dat hij de opmerking heeft gemaakt, dat bij groote wijfjes van *Hepialus Humuli*, hoedanige men meermalen in de vrije natuur aantreft, zich geene mannetjes vertoonen, terwijl dit daarentegen wel het geval is bij kleinere wijfjes. Hij noodigt de leden uit daaromtrent waarnemingen te doen en, zoo mogelijk verklaring te geven van het door hem waargenomen verschijnsel.

Met een enkel woord herinnert Prof. van der Hoeven aan een ander verschijnsel, waarvan men meermaal bij Lepidoptera hoort melding maken, het zoogenaamde hermaphroditisme. Hij wil bij deze gelegenheid slechts op het feit wijzen, dat men bij de bepaling of een Lepidopteron hermaphrodiet is, alleen pleegt aftegaan op uitwendige kenteekenen en het onderzoek der inwendige deelen ten eenenmale na te laten. Toch is het laatste een noodzakelijk vereischte om met zekerheid de twee-

slachtigheid van het dier te kunnen aannemen. Gedroogde voorwerpen zijn voor het bedoelde onderzoek niet dienstig en daarom vraagt Spreker of onze Lepidopterologen de vlinders, die hen hermaphroditisch mogten voorkomen, niet op spiritus zouden willen bewaren, opdat zij later anatomisch konden onderzocht worden.

De Heer Lodeesen deelt mede, dat hij *Ennomos advenaria*, waarvan hij eenige jaren geleden in een bosch bij Ede 7 of 8 stuks gevangen had, ook dit jaar wederom aldaar heeft aangetroffen. Hij acht deze mededeeling der moeite waard, omdat hij in de Bouwstoffen als de eenige vinder dezer soort hier te lande vermeld staat [1]).

De Heer van der Wulp heeft eenige voor onze fauna nieuwe of zeldzame soorten van Diptera medegebragt, die hij met de volgende opmerkingen laat rondgaan.

Chironomus biannulatus Staeger. Deze soort, waarvan ik tot dusverre slechts het ♀ ken, is merkwaardig door de geheel groene kleur, met uitzondering der tarsen, die wit zijn met breede zwarte spits der geledingen.

Chironomus nigriventris n. s. Ik houd deze voor het ♂ van de soort, welke vroeger door mij in het Tijdschrift, onder dezen naam is beschreven en afgebeeld, en waarvan ik toen alleen het ♀, door den Heer Six gevangen, kende. Dit voorwerp komt althans, in grootte, teekening en afmetingen der tarsenleden, daarmede goed overeen.

Tanypus guttipennis n. s. Ook eene soort, die, zooveel ik kon nagaan, nergens beschreven is. Ik vond haar dezen zomer in verscheidene exemplaren van beide sexen,

---

1) Ter aanvulling kan strekken, dat ik na het afdrukken van mijn stuk over Geometrae in de Bouwstoffen verscheidene exemplaren dezer soort in verschillende collectiën gezien heb, die in de Provincie Gelderland gevangen waren.

H. W. d. G.

op eene bepaalde plek aan den duinkant bij den Haag, waar zij tegen het mos op wilgenstammen zaten of daarom heen vlogen. — Kenbaar aan de behaarde, graauwe, met een aantal doorschijnend witte vlekken geteekende vleugels.

Plesiastina annulata Meig. Door Meigen als *Mycetobia annulata* duidelijk beschreven. Winnertz, die te regt opmerkte, dat Meigens geslacht *Mycetobia* uit zeer uiteenloopende bestanddeelen was zamengesteld, heeft daarvan verscheidene soorten afgezonderd, en van deze, met nog eene andere, die door hem werd ontdekt, het genus *Plesiastina* gevormd.

Tachydromia pectoralis Fall. Nieuw voor onze fauna, en kenbaar aan de glanzig roode kleur van den thorax, die bij de meeste andere soorten van dit geslacht zwart is of met een grijsachtig stof bedekt.

Argyra vestita Wied. Dit voorwerp, door mij bij den Haag gevonden, is het tweede uit Nederland, zijnde een ander door den Heer Six te Utrecht gevangen. — Beiden zijn ♂, en als zoodanig merkwaardig om de groote sprieten, die aan het geslacht *Raphium* doen denken, doch met dit onderscheid, dat hier de borstel niet zuiver aan de spits, maar kort voor dezelve is ingewricht.

Raphium commune Meig. — Een ♂ door den Heer van Eyndhoven bij Zutphen gevangen. Vroeger werd deze soort door Löw (Ent. Zeit. April 1856 p. 101) als *R. spinicoxum* beschreven, doch later door hem erkend als dezelfde soort met *Porphyrops communis* Meig.

Psilopus nervosus Wied. Beide sexen door den Heer v. Eyndhoven te Zutphen gevangen. Zeer kenbaar aan den vorm der groote dwarsader op de vleugels, die sterk naar buiten is uitgebogen.

Dolichopus plumitarsis Fall ♂. — Weder eene soort van dit geslacht als bewoner van ons land, de eenige welke ik kan voegen bij de naamlijst, die ik ten vorigen jare

ter Vergadering medebragt. Zij onderscheidt zich, behalve door den geknakten of hoekigen loop der 4^e^ langsader, door de voortarsen, waarvan de beide laatste leden zwart en verbreed of liever gevederd zijn. Ter vergelijking is hierbij gevoegd een ♂ ex. van de hier zoo gemeene *D. claviger* Stann., waar de 4^e^ langsader slechts eene zachte buiging heeft en alleen het laatste lid der voortarsen zwart en verbreed is.

Nephrocerus flavicornis Zett. — Voor 't eerst door den Heer v. Eyndhoven, in ons land ontdekt. Dit geslacht is naauw verwant aan *Pipunculus*, doch is onderscheiden, door meerdere grootte, gestrekter achterlijf en anderen vorm der sprieten; de schijfcel der vleugels heeft eene rudimentaire langsader, even als bij *Pipunc. auctus*. — Ongetwijfeld behoort ook *Pip. scutellatus* Macq. tot dit geslacht.

Pipunculus ater Fall. — Door de fluweelzwarte kleur eene kenbare soort in dit overigens moeijelijke genus.

Callomyia .... n. s. — Zooveel ik kan nagaan, het eerste voorwerp van dit geslacht, in Nederland gevangen. Het is een ♂ en door de geheel fluweelzwarte kleur van 't lijf en de oranje kolfjes gekenmerkt, doch niet wel met zekerheid tot de beschreven soorten te brengen.

Tachina elegantula Zett. — Een voorwerp reeds voor verscheiden jaren in de duinen bij den Haag door mij gevonden, doch dat ik eerst onlangs naar de beschrijving van Zetterstedt heb kunnen determineren. De vleugeladeren zijn buitengemeen sterk naar den wortel en voorrand teruggetrokken. Het staat bij mij vast, dat deze soort tot geen der geslachten is te brengen, waarin *Tachina* door Meigen en Macquart is verdeeld.

Tachina silacea Meig. Eene van de weinige *roestkleurige* soorten van dit geslacht. Zij behoort tot het geslacht *Thryptocera* Macq.

Dexia ferina Fall.
Dexia testacea Macq. } Een paar voor onze fauna nieuwe soorten, de laatste door den Heer v. Eyndh. te Zutphen gevangen.

Hylomyia hilaris Fall. Mede eene ontdekking van den Heer v. Eyndhoven. — Eene der weinige Anthomyziden, die zich dadelijk uit Meigens beschrijving laat herkennen.

Helomyza atricornis Meig. — Eene ware *Helomyza*, en zoo ik vertrouw met juistheid naar Meigens beschrijving gedetermineerd.

Psila nigricornis Meig. — Door de donkere sprieten onderscheiden en daarom tot deze soort gerekend.

Trypeta Artemisiae Fabr. — Van deze soort werd door mij verleden jaar te Arnhem en dezen zomer bij den Haag telkens een ex. gevangen. Ofschoon bij beiden de vleugelvlekken eenigzins verschillen, geloof ik toch, dat aan de juistheid der bestemming niet valt te twijfelen.

Heteroneura .... n. s. — Verwant aan de bijvoegde *H. albimana*, doch onderscheiden door donker uiteinde der sprieten en donkere achterste pooten, waarvan alleen de knien en tarsen witachtig zijn.

Conicera atra Meig. — Een eerste ex. van dit geslacht, dat op *Phora* gelijkt, met uitzondering der sprieten, die in stede van rond te zijn, kegelvormig opwaarts gaan.

Pachygaster ater Macq. Dezen zomer heb ik die soort, welke vroeger mij zeldzaam was voorgekomen, aan eene bepaalde plek in grooten getale aangetroffen.

Porphyrops quadrifasciatus Fabr. — Behoort tot de niet zeldzame insecten in de Haagsche duinstreken, en vooral dezen zomer aldaar veelvuldig. Zetterstedt beschrijft, behalve *P. quadrifasciatus* nog een' aanverwanten *P. Erichsoni*, en stelt den eersten voor als met grijzen thorax en in ♂ met zwart en verbreed uiteinde der

voortarsen, terwijl hij aan den tweeden een' roestkleurigen thorax en in beide sexen eenvoudige voortarsen toekent. — Nu zijn al de door mij gev. ♂ exemplaren bepaaldelijk tot *P.* 4 *fasciatus* te brengen, terwijl ik geen enkel ♀ met grijzen - maar integendeel allen met roestkleurigen thorax heb gezien. Er moet derhalve in deze beide soorten nog eenige verwarring heerschen.

De Heer Burgersdijk vertoont eenige Insecten, in de omstreken van Breda gevangen, waaronder zich *Ctenophora festiva* en *Staphylinus hirtus* bevinden, en deelt verder de uitkomsten mede van zijne onderzoekingen, aldaar gedaan, aangaande de zoetwater-entomostraca. Deze opgaven kunnen ter aanvulling strekken van de lijst in het eerste Deel der Bouwstoffen gegeven. Bij de soortsbepaling is, behalve van Müllers *Entomostraca*, en Milne Edwards *Hist. nat. des Crust.*, ook gebruik gemaakt van het door de Ray Society uitgegeven werk van W. Baird, *the Natural history of British Entomostraca* (1859), waarvan de naauwkeurigheid, bij gestadige vergelijking met de natuur, voortdurend blijkt.

Van de Phyllopoda is *Apus productus* Bosc ongetwijfeld inlandsch; zij schijnt nog niet anders dan in de provincie Gelderland te zijn aangetroffen; Spr. heeft voorwerpen gezien, die daar verzameld waren.

Onder de Cladocera zijn *Daphnia pulex* L. en *D. sima* of *vetula* Müll. zeer gewoon bij Breda; aangaande de laatste soort is optemerken, dat de haren der groote sprieten met kleine zijhaartjes voorzien zijn, die aan Milne Edwards ontsnapt zijn, wijl hij zegt: ,,soies des grandes antennes sans barbes."

D. rotunda Straus werd wel bij Leiden, niet bij Breda waargenomen.

D. mucronata Müll. werd op beide plaatsen waargenomen en wel de var. *acuterostrata* Baird. Eigenaardig is de gelijkmatig voortgaande beweging, die haar van andere Daphniae onderscheidt.

Eene zeer schoone soort, herhaaldelijk bij Breda waargenomen, is de *Sida crystallina* Müll. van welke Müller reeds zeer naauwkeurig de wijze van beweging beschreven heeft. Dat het achterlijf naar boven en niet naar beneden gebogen zou zijn, gelijk Milne Edwards zegt, is onjuist.

Van de Lynceus-soorten wordt opgemerkt, dat aan iederen tak der groote sprieten *drie* leden zijn, omtrent welk getal Milne Edwards, in zijn werk, nog niet geheel zeker is.

De grootste soort van Lynceus is *L. lamellatus*, welke bij Breda zeer menigvuldig voorkomt; zij bevat steeds meer eijeren dan de overige soorten van Lynceus.

Lynceus sphaericus Müll. komt veel voor, zeldzamer *L. globosus* Baird, die grooter is, nog meer bolrond en eene voortgaande beweging heeft, terwijl *L. sphaericus* zich meer door het water heenrolt.

L. quadrangularis en *trigonellus* Müll., vroeger bij Leiden waargenomen, werden bij Breda niet opgemerkt, daarentegen is *L. truncatus* Müll. er op sommige plaatsen zoo menigvuldig, dat het water er letterlijk van krioelt.

Het geslacht Cypris, dat tot de Ostracoda behoort, levert groote moeijelijkheden op. Eerst in den lateren tijd is door Zenker (*Wiegmann's Arch.* XX) eene volledige anatomie geleverd en is tevens in het licht gesteld, dat de gedaante der schalen naar den leeftijd zeer verschilt, want dat de schalen bij jonge voorwerpen van voren hooger zijn dan van achteren en dat dit bij ontwikkeling der geslachtsdeelen geheel anders wordt. Wijl tot dusverre de soorten voornamelijk naar de gedaante der schalen onderscheiden werden, ziet men gereedelijk in, dat de jonge en oude voorwerpen eener soort dikwijls tot verschillende soorten gebragt moeten zijn en dat over het algemeen de kenschetsing der soorten zeer onzeker en onvolledig moet wezen. Vernieuwde onderzoekingen zijn hier noodzakelijk. Als belangrijk onderscheid is te beschouwen, of de voor de beweging dienende antennae pediformes met lange haren zijn toegerust of niet; in het eerste geval zwemmen de dieren,

in het tweede kruipen zij langs de oppervlakte van waterplanten enz.; als uitwendig kenmerk is ook te beschouwen de inhechting der bundels van de sluitspier der schalen, welke inhechting duidelijk op de schalen te zien is en naar de soorten verschilt. De schalen ter herkenning gebruikende, moet men haar steeds aan geslachtsrijpe voorwerpen onderzoeken. Ook het inwendig zamenstel der dieren kan ter juiste bepaling der soorten van groote dienst zijn. Aangaande de soorten van dat geslacht zijn nog vele onderzoekingen te doen. Met volle zekerheid zijn erkend:

Cypris vidua Müll., *fusca* Straus en *ovum* Jurin., allen bij Breda waargenomen. Deze behooren tot de goed zwemmende soorten. Van *C. ovum* zijn verscheidene mannetjes gevonden en onderzocht, welker merkwaardige slijmklier en spermatozoa door Zenker zeer juist beschreven zijn.

Van de kruipende soorten zijn waargenomen *Cypris ornata* Müll., eene zeer groote en fraaije soort, welke tot het naauwkeurig nagaan der door Zenker gegevene anatomie heeft kunnen dienen, en *Cypris candida* Müll., van welke soort ook mannetjes zijn waargenomen.

Bij de Copepoda is de zoogenoemde *Cyclops vulgaris* nog niet aan een gedurende verschillende jaargetijden voortgezet onderzoek onderworpen. Claus (*Wiegm. Arch.* XXIII) heeft bewezen, dat C. vulgaris in verscheidene soorten moet gesplitst worden en van zijne nieuwe soorten zijn bij Breda reeds *C. Leuckarti* en *brevicornis* erkend.

Menigvuldig zijn verder bij Breda *Cyclopsine Staphylinus* M. Edw. en *Cyclopsine Castor* M. Edwards waar te nemen.

Nadere onderzoekingen zullen ongetwijfeld nog verscheidene soorten als inlandsch doen kennen en tot juistere kennis dezer kleinere wezens kunnen bijdragen. Spr. stelt zich voor, deze waarnemingen voort te zetten.

De Heer van Hasselt verschaft thans den belangstellenden leden gelegenheid tot bezigtiging met het mikroskoop van den

Pulex (*Dermatophilus* Guérin, *Sarcopsylla* Westwood) *penetrans* L.

Hij zag zich daartoe in staat gesteld door den Heer E. C. van Lier, officier van gezondheid in West-Indië, thans met verlof hier te lande, die hem onlangs twee fraaije exemplaren van dit beruchte insekt had medegebragt [1]).

Dit is de bij naam ten minste vrij algemeen bekende *zandvloo*, in de verschillende volks-dialekten „bicho" „chica" „chigoe" „jigger" „nigua" „pique" „tungua" als anderszins geheeten.

In het algemeen tot de zuiger-insekten of *Suctoria* behoorende, de *Pulicina* of *Pulicidae*, zouden deze vlooijen, als althans tijdelijk parasitisch in den mensch levende, misschien ook wel tot de *dermentozoa* kunnen worden gebragt, doch vindt men ze tegenwoordig veelal, volgens Latreille, met andere vloo-soorten, in ééne bijzondere orde opgenomen, die der *Siphonaptera*, door onzen Snellen van Vollenhoven ironisch vertaald als „kokerzuiger-ongevleugelden".

Spreker herinnert aan dit diertje, een even belangwekkend als lastig insect, als aan eene ware landplaag voor vele streken van *Zuid-Amerika*, alwaar het in het open veld leeft en gedurende het drooge jaargetijde, vooral op zandige plaatsen, in ontzagchelijke menigte voorkomt.

Terwijl deze vloo reeds nu veel meer voor den mensch te duchten is dan de gewone *Pulex irritans*, beschouwt Leunis het niet ten onregte als een zegen, dat zij in zooverre van andere pulices afwijkt, dat zij niet springt, waardoor zij zich minder ver over het menschelijk ligchaam kan verspreiden en gemakkelijker te vangen is. „Indien zij springen kon, meent hij, zou een groot deel van het intertropische Amerika inderdaad onbewoonbaar te achten zijn," eene opmerking, waarin men,

---

1) Op verzoek heb ik mijne mededeeling voor dit Verslag eenigzins verder uitgebreid, dan in de mondelinge voordragt was geschied.

v. H.

met Harting, weder eene gelegenheid te meer heeft, om zich te overtuigen van de groote „magt van het kleine!”

Men weet, dat de zandvloo, behalve de Negers, bij voorkeur de pas aangekomene Europeanen (minder of niet de Kreolen) aantast, maar overigens ook de honden en andere huisdieren niet spaart (ofschoon deze misschien door eene andere soort of variëteit worden gekweld). Niet alleen bij personen, die blootvoets gaan, maar ook door schoenen en kousen haren weg vindende, dringt het bevruchte wijfje in en door de huid. In den regel aan de voeten, meestal in de nabijheid der nagels, boort zij zich tot het onderhuidsche bindweefsel door. Bij uitzondering echter kan zij ook aan de handen voorkomen, gelijkerwijze onder anderen de Engelsche zee-kapitein Hancock zulks, volgens opgaaf van Kirby, in eigen persoon zou hebben ondervonden. Wanneer het diertje met den kop vooruit tot onder de huid is doorgedrongen, blijft het aldaar aan de ligchaamsoppervlakte vertoeven. Terwijl kop, borststuk en pooten niet veranderen, zwelt alleen het abdomen tot een' buitengewonen omvang op, door uitzetting der talrijke, rijpende ovula. Dit geschiedt in abdomine zelf, niet zooals soms wordt gemeend in een buiten het achterlijf gevormde kyste of cocon. Wanneer het bolvormig abdomen tot volle ontwikkeling is gekomen, sterft het moederdier, doch niet de eijeren, waarschijnlijk af, hoezeer dit nog niet met zekerheid is uitgemaakt.

De door zandvlooijen aangedane persoon ontdekt het indringen dezer gevaarlijke bezoeksters op den oogenblik zelven niet, doch eerst later door eene hoogst geringe en in den aanvang weinig of niet pijnlijke jeuking, waardoor het eerste tijdperk van haar verblijf meermalen wordt over het hoofd gezien. Er ontstaat nu eene kleine bruin- of blaauwachtig gevlekte verhevenheid der huid, met een zwart stipje in het midden, thans spoedig van rondsom gevolgd door eene pijnlijk puistvormige zwelling, ter grootte van eene groene erwt, in de Heelkunde bekend onder den naam van „*zandvloo-puist*”. Deze wordt

somtijds, indien het dier niet werd verwijderd of onvolkomen uitgehaald, opgevolgd door meer of minder uitgebreide, roosachtige ontsteking, zelfs door kwaadaardige verzwering, ja, men heeft voorbeelden waar zich diepe fistelgangen, tot op de beenderen toe, vormden, met hardnekkige opzetting der belendende watervaatsklieren, en zelfs gedeeltelijke versterving of koud vuur van het aangedane lid!

Een tal van reizigers beschreven deze landplaag; von Humboldt, v. Tschudi, Pöppig, en vele anderen bleven er niet van verschoond en teekenden hunne eigene ondervinding daarover op. Toen R. Schomburgh het eerst de aanwezigheid dezer insekten ontwaard had, verwijderde een inlander, naar hij zegt, in een half uur, niet meer of minder dan 83 stuks er van uit zijne beide voeten, terwijl later elken morgen een 20 à 30-tal moest worden weggenomen.

Alhoewel nu in dit geval de beschreven aandoening meestal onbeduidend blijft, zoo kunnen evenwel meer belangrijke gevolgen, hierboven reeds aangeduid, ontstaan. En wanneer al de beweering van Leunis gewis niet vrij van overdrijving is te noemen, als hij zegt: ,,dat de voeten deswegens *niet zelden* moeten worden *afgezet*,'' zoo staat toch daarvan een enkel voorbeeld opgeteekend en dit zelfs niet op zich zelf. Onder anderen is vrij algemeen bekend het verhaal van Walton, in zijne *Geschiedenis van Domingo*, aangaande eenen Kapucijner monnik. Deze had opzettelijk van dit eiland, in een zijner voeten, eene dusgenoemde ,,kolonie'' zandvlooijen (zie in fine van dit opstel) willen overbrengen naar Europa. Doch ongelukkig voor de wetenschap, en nog ongelukkiger voor den proefnemer, breidde de daardoor verwekte ontsteking zich zóó ver en zóó hevig uit, dat de voet, in gangreen vervallen, onder weg moest worden geamputeerd, terwijl men dien (jammer en onnoozel genoeg, indien het geheele relaas vertrouwen verdient), met al zijne — men zal later opmerken — nog problematische bewoners over boord wierp. Analoge gevallen intusschen zijn ook door Piso, Margraeff en anderen medegedeeld,

waarin zelfs van „doodelijken afloop" bij hooge uitzondering gewag wordt gemaakt.

Zoo veel is wel zeker, het is niet zonder goede reden, dat in *Braziliё*, *Guijana*, enz. zoo groote zorg wordt gedragen tegen het innestelen dezer insekten. Het dragen van hooge, lederen laarzen (in de hitte trouwens bezwaarlijk vol te houden), wordt als een der beste voorbehoedmiddelen geprezen, door sommigen ook het insmeren der voeten met traan, teer of stinkende oliën. Het voorzigtigste en meest in zwang zijnde volksmiddel bestaat echter in het dagelijks nazien der voeten door slaven of vooral door slavinnen, of hunne kinderen, die bijzonder bedreven zijn in het verwijderen der ingedrongene pulices. Het blaasje, of liever de bedekkende opperhuid en huid, der zoogenaamde zandvloo-puist, wordt omzigtig opengeprikt en het dier in zijn geheel met eene naald of speld daaruit geligt. Soms wordt daarna het deel met asch of andere bijtmiddelen ingewreven.

Na deze algemeene inleiding herinnert Spreker, in betrekking tot de natuurlijke geschiedenis der zandvloo, waarvan men onder anderen bij J. van der Hoeven (*Handboek der Dierkunde* en *Natuurlijke Geschiedenis van het Dierenrijk*) zeer goede, sterk vergroote afbeeldingen aantreft, dat daarover door Sels, Pohl, Kollar, Dugès, Guérin (*Iconographie*), Westwood (*Entomological Society* en *On the modern Classification of Insects*) in meerdere bijzonderheden werd gehandeld. Spr. wijst ter vergadering aan, hoe bijzonder *klein* deze vloo is, in vergelijking met andere pulices. Met dubbel regt, zegt hij, mag men haar „zandvloo" noemen, niet alleen omdat zij in het zand leeft, maar ook omdat zij werkelijk, althans in onbevruchten toestand, niet veel grooter is dan een middelmatige zandkorrel. Hij toont aan, dat men haar evenmin afzonderlijk als wanneer zij geplaatst is in het midden der zoogenaamde zandvloopuist met het bloote oog niet goed, en met eene goede dubbel-loupe naauwelijks duidelijk als vloo kan herkennen, maar dat alleen het door de ovula uitgezette abdomen duidelijk zigtbaar is, dat zelf intusschen meer naar een

dun vliesje, dan naar een deel van het dier gelijkt. Vervolgens toont de Heer v. H. een gedeelte van het bevruchte achterlijf, bij 70-malige vergrooting, aan, om de daarin bevatte *eijeren* te doen zien. Westwood, die er meerdere exemplaren van onderzocht, spreekt van een ,,*immense* number of eggs''; zóó veel zag Spr. er niet; in zijne exemplaren waren zij best te tellen. In één der grootste helften van eene zoogenaamde zandvloopuist, telde men er tot 37 stuks. Zij zijn langwerpig eirond, wit, doorschijnender dan de hen omringende korrelige grondlaag, terwijl in eenige van hen de vorming der langwerpige, aan beide uiteinden eenigzins afgespitste larven reeds tot stand schijnt te komen. Deze eitjes blijken nu ook veel grooter te zijn dan de kop, het borststuk en de pooten van het dier te zamen genomen, daar deze niet goed, maar de ovula wel met dezelfde dubbel-loupe zijn te onderscheiden.

Met betrekking tot den ligchaamsbouw van dit insekt in het algemeen, wil Spr. niet uitweiden, als komende deze grootendeels, in miniatuur, overeen met dien van de *P. irritans*. Hij vertoont alleen den hier bijzonder sterk ontwikkelden *zuiger-* (of liever boor- of zaag) *toestel*, die in één zijner exemplaren bijzonder duidelijk te zien is, hoezeer, wegens de kleinte van het dier, niet dan bij eene 250 à 300-malige vergrooting. Hoe betrekkelijk lang ook, ziet men echter, dat de opgaaf van Leunis en anderen ten deze eenigermate overdreven is, volgens welke ,,dit zuiger-apparaat zou zijn van de lengte van het geheele ligchaam.'' Spr. toont aan, dat deze lengte ongeveer slechts de halve ligchaams-lengte bedraagt. Voor het overige komen de setae-vormige mandibulae van *P. penetrans* in vorm grootelijks overeen met die van *P. irritans* van den mensch. Behalve dat zij langer zijn, komt het den Heer v. H. voor, dat zij overlangs sterker geribd en fijner gezaagd zijn aan de kanten, misschien eenigzins meer vijl- dan zaagvormig. Ook kon hij van de bij de gewone vloo aanwezige *labiaal-palpen*, tusschen welken de setae der gewone vloo zijn vervat, geen spoor ontdekken. Meer specimina intusschen dan de hem ten

dienste staande zullen ten dezen opzigte moeten worden onderzocht en deze zijn hem dan ook door den Heer van Lier toegezegd. Overigens hebben reeds Westwood en later ook Dugès hunne aandacht gevestigd op ,,the *obsolete* structure of the labium''; doch waarin, volgens hen, deze afwijking zou bestaan, anders dan welligt in bovengenoemde opmerkingen, vindt Spr. in de hem ten dienste staande Werken over het onderwerp niet vermeld.

Er zijn dan ook trouwens meer belangwekkende bijzonderheden nog omtrent dit insekt nader uit te maken.

Vooreerst, of er werkelijk *twee* soorten of variëteiten van bij den mensch voorkomen, zoo als Ulloa, Goudot, Roberts meenen, welke laatste meer bepaald eene *witte* en *zwarte* zandvloo wil onderscheiden, terwijl onlangs door Heuser en Claraz (,,Thierleben in Rio de Janeiro'' in Petermann's *Mittheilungen*, n°. VII, 1860) zelfs van *drie* soorten melding wordt gemaakt. Insgelijks is het bij het voorkomen van dit insekt ook bij *dieren* mede nog eene vraag, of ook bij dezen een dergelijk soortelijk verschil bestaat, als voor *P. irritans* door Scholten, Dugès, Maitland en anderen is aangetoond.

In de *tweede* plaats, is nog nader na te gaan, of de somtijds belangrijke gevolgen eener zoo geringe locale aandoening, misschien niet moeten worden afgeleid uit eenig *irriterend*, *secretie-* of *excretie-produkt*, waardoor het overigens eerst onbeduidende onderhuidsche wondje wordt geïnfecteerd? Er zijn er die een zoodanig bijkomend chemisch moment vermoeden, en het is a priori niet te ontkennen, dat in den aanvang onder de huid geloosde excrementitiële stoffen het hare kunnen toebrengen tot het verhoogen der ontsteking. Van den anderen kant is het zeker, dat de snel toenemende uitzetting van het diertje, op een plaatsje waar daartoe vooraf slechts eene zoo kleine opening was geboord, de groote mechanische irritatie, door spanning der omringende deelen, vrij geleidelijk verklaart, afgezien nog van het *mogelijke* voortkruipen der larven.

Eene *derde*, en wel de meest wetenschappelijk gewigtige vraag,

geldt de verklaring der beschrevene exceptionele, diepere beleediging door verzwering en fistelvorming, enz. In den regel beschouwde men deze, in praxi, als hoogst eenvoudig en duidelijk resultaat van het meer en meer *voortwoekeren* eener ware „kolonie" der uit de oorspronkelijk voorhandene ovula voortgesproten zandvlooijen in de zachte deelen. Men veronderstelde daarbij alzoo stilzwijgend, dat de uit de rijpe eitjes voortgekomen larven, dieper en dieper tusschen de spieren doorgedrongen, dáár verpoppen en na het uitkomen van het tweede gebroed zandvlooijen, deze welligt op hare beurt in het deel voorttieren. Voor zoo verre zulks tot hiertoe is kunnen opgespoord worden, zou de wetenschappelijke observatie daarvan het *tegendeel* geleerd en het waarschijnlijk hebben gemaakt, dat de soms zoo zware gevolgen wel is waar kunnen voortvloeijen uit het verder kruipen der larven, doch zonder dat een nieuw zandvlooijen-gebroed daaraan eenig verder aandeel heeft. Immers verzekert Westwood, dat nog geen schrijver over het onderwerp ooit de *poppen* der zandvloo in den voet heeft gevonden of ergens anders in het ligchaam, evenmin als *onbevruchte* wijfjes of *mannelijke* individuën. W. neemt wijders met meer andere entomologen aan, dat de larven der zandvloo slechts zoo lang in de mensch vertoeven, tot zij in zooverre ontwikkeld zijn, dat zij *na* het vormen van een zweertje naar buiten getreden, in staat zijn om buiten het ligchaam te verpoppen en hunne verdere metamorphose op den grond, in het zand, of elders te ondergaan. In verband hiermede wil Pohl, dat zelfs de eijeren der zandvloo ook zeer goed in het zand zelf kunnen uitkomen, *zonder* vooraf in mensch of dier te hebben vertoefd, zoo als ook a priori reeds mogt worden verondersteld uit het zoo ontzettend groot aantal dezer dieren in het gezegde klimaat. Geheel beslist echter is deze vraag nog niet, en er schijnen nog nadere waarnemingen noodig om met zekerheid vasttestellen, of de rijpe eijeren of larven inderdaad het ligchaam *altijd* weder verlaten, zoo als Westwood meent, en zoo als hij dit bevestigd acht door het-

geen men bij meer andere insecta parasitica waarneemt; immers wijst hij zelf op de opgaaf van Rodschild, ,,dat de larven nog in abdomine van het moederdier verpoppen,'' doch wederlegt de meening op den vreemden grond, dat daarvoor geene genoegzame ruimte zou zijn (,,hence there is evidently no sufficient space for the development of the pupa!'') Ook spreekt W. zich zelven eenigermate tegen, daar hij het ,,feit'' der larven-voortwoekering in het ligchaam schijnt aan te nemen, en toch even te voren van de larven zegt: ,,no author has noticed the discovery of *larvae* in the feet or elsewhere'' (libr. cit. p. 493 and 494). Zoo als Spr. reeds vroeger vermeldde, meent hij in één zijner exemplaren althans de beginnende larven-ontwikkeling in abdomine van het moederdier te hebben kunnen opmerken.

De Heer M. C. Verloren doet eenige mededeelingen omtrent het verhandelde op de bijeenkomst van het *Vijftiende Nederlandsch Landhuishoudkundig Congres*, in Junij jongstleden te Amersfoort gehouden, en op de vergadering van de *British Association for the Advancement of Science*, kort daarop te Oxford bijeengekomen, welke Spreker beiden heeft bezocht; alsmede nog eenige andere Entomologische mededeelingen over hetgeen hij in Engeland heeft gezien.

Wat het eerste betreft zegt hij, dat men zoo even heeft vernomen, dat door onze vereeniging, op uitnoodiging van het bestuur van het Congres, ter opneming onder de daar te behandelen punten was voorgesteld eene vraag over het voorkomen hier te lande van *Athalia Spinarum* als schadelijk insect, en het mogelijke nadeel, door de larven van die bladwespen-soort aan de knolgewassen veroorzaakt; doch dat tot hiertoe daaromtrent niets naders was vernomen. Spreker zegt nu, dat die vraag onder de te behandelen punten is opgenomen, maar dat het hem leed doet niet te kunnen zeggen, wat daaromtrent is verhandeld geworden, dewijl hij bij de behandeling van dat punt niet heeft kunnen tegenwoordig zijn, daar het onder de eerste

Afdeeling, den eigenlijken Landbouw behandelende, voorkwam, terwijl hij in de tweede Afdeeling moest zijn, waaronder de Bijenteelt behoorde, waarvoor hij meerdere punten ter behandeling had voorgesteld, en voor welk gedeelte men hem tot Secretaris had benoemd; dat evenwel een afdruk van het Verslag over het verhandelde op het Congres aan de Vereeniging zal worden toegezonden, waaruit men dan zal kunnen vernemen, wat omtrent dat punt zal zijn gebleken.

Betrekkelijk het verhandelde over de Bijenteelt verwijst hij ook naar genoemd Verslag, daar het veel te lang zou duren, om alles te vermelden, zoodat hij slechts de hoofdzaak daaromtrent wil aangeven. De gunstige ligging van de omstreken van Amersfoort voor de bijenteelt heeft te weeg gebragt, dat die plaats het middelpunt is van een dier oorden, waar de bijenteelt op den uitgebreidsten voet wordt gedreven, zoodat daar boeren zijn, die 300 tot 400 bijenkorven aanhouden, waarvan zij in gunstige jaren soms voor 1000 gulden en meer aan honig en was verkoopen. Daar nu het Landhuishoudkundig Congres in dit jaar te Amersfoort zou bijeenkomen, had het bestuur er zich op toegelegd, om ook de bijenteelt tot een hoofdonderwerp van behandeling te maken. De juistere kennis omtrent de huishouding en inrigting der bijenmaatschappij, voornamelijk door de invoering der *Dzierzonsche* bijenkasten en door de onderzoekingen van Dzierzon, von Berlepsch, von Siebold, Leuckart, Dönhoff en anderen in de laatste jaren in Duitschland verkregen, en de dien ten gevolge geheel gewijzigde en voordeeligere bijenteelt volgens de *Dzierzonsche* methode, bragten er ook toe bij om van de bijenteelt op dit Congres meer werk te maken, dan vroeger plagt te geschieden.

Zoo zijn er dus een tiental punten, op bijenteelt betrekking hebbende, onder de te behandelen onderwerpen opgenomen geworden, terwijl tevens voor de, bij deze gelegenheid te houden tentoonstelling, door het Utrechtsch Genootschap voor Landbouw en Kruidkunde, eenige prijzen voor bijenkorven werden uitgeloofd. Deze prijzen en te behandelen punten hadden,

natuurlijk vooral betrekking op de *Dzierzonsche* wijze van bijenteelt en hare invoering hier te lande. De uitkomst nu is voor beide zeer voldoende geweest, zoowel wegens de inzending op de tentoonstelling van goede bijenkasten volgens het *Dzierzonsche* stelsel, als wegens de goede en ijverige behandeling der voorgestelde punten op de vergaderingen van het Congres. De leden zullen zich herinneren, dat ten vorige jare op onze algemeene vergadering door den Heer Maitland dit punt ook ter sprake is gebragt, voornamelijk naar aanleiding, dat de Heer Dirks te Middelburg zich reeds gedurende eenige jaren met deze *Dzierzonsche* wijze van bijenteelt had bezig gehouden en nu, met medewerking van eenig genootschap of van landeigenaars, deze wijze van bijenteelt meer wenschte te verspreiden en door het oprigten van een modelbijenstal bevorderlijk te zijn. Spreker had toen nog niet het genoegen den Heer Dirks te kennen, maar heeft nu in dien Heer iemand leeren kennen, die geheel op de hoogte dezer zaak is, en volkomen bevoegd en geschikt, om haar bevorderlijk te zijn, waartoe niets dienstiger kan zijn, dan haar werkelijk in praktijk te brengen en het voorbeeld te geven, gelijk door den Heer Dirks is gedaan. Die Heer heeft nu Middelburg verlaten en zich te Lunteren, in de buurt van Amersfoort, nedergezet, opzettelijk met het doel, om daar de bijenteelt meer in het groot te kunnen drijven.

Ofschoon de vergadering ten vorigen jare te regt heeft gemeend, dat onze Vereeniging zich niet kon inlaten met het praktische gedeelte der bijenteelt, zoo meent Spreker evenwel, dat, uit een wetenschappelijk oogpunt, de levenswijze, huishouding en inrigting der bijen-maatschappij ten hoogste hare belangstelling verdient Daar nu de *Dzierzonsche* methode voornamelijk en bijna alleen geschikt is, om een juist inzigt en wel gemakkelijk en snel daaromtrent te verkrijgen, zoo zal het de leden, die daarin belang mogten stellen, aangenaam moeten zijn te vernemen, dat zij nu te Lunteren bij den Heer Dirks daartoe de uitmuntendste gelegenheid hebben. Het is

voornamelijk om deze reden, dat Spreker hier van het Congres te Amersfoort heeft willen gewagen.

Nog over een punt wil Spreker iets zeggen. Met betrekking tot de Italiaansche bijen, de *Apis ligustica* van Spinola, hebben een paar Groningsche bijenhouders gezegd, dat men bij hen korven had met gele bijen, geheel gelijk aan de Italiaansche bijen, welke Spreker hen ten dien einde vertoonde; dat die bijen niet vermengd onder de gewonen voorkwamen, maar afzonderlijke stokken vormden, die hooger gewaardeerd en duurder betaald werden, dan de gewone, omdat zij ijveriger werkten en zachtzinniger van aard waren. Dit stemt alles volkomen overeen met hetgeen men van de Italiaansche bijen beweert, zoodat Spreker het hoogst merkwaardig zou vinden, indien deze varieteit van de gewone bij oorspronkelijk in ons land zou aanwezig zijn. Hij heeft daarom aan die landbouwers verzocht hem eenigen van die bijen, hetzij levend of dood te willen overzenden, ten einde ze met de Italiaansche bijen te kunnen vergelijken; maar heeft tot nog toe daaromtrent niets naders vernomen. Daar hunne namen hem onbekend zijn, zoo wil hij de aandacht van de Groningsche leden onzer Vereeniging op dit punt vestigen, en zal het hem hoogst aangenaam zijn, indien zij hieromtrent eenige inlichting konden verschaffen.

Prof. Cl. Mulder zegt, dat hem daaromtrent niets bekend is en hij er te Groningen nimmer iets van heeft vernomen, maar dat het dan waarschijnlijk zal zijn naar de zijde van Drenthe heen, dewijl in de eigenlijke provincie Groningen de bijenteelt weinig wordt gedreven. Gaarne zal hij evenwel trachten daaromtrent iets naders te weten te komen.

Prof. van der Hoeven vraagt of de Heer Dirks ook waarnemingen heeft gedaan ter nadere bevestiging van het zonderlinge verschijnsel van de *parthenogenesis* bij de bijen, volgens hetwelk de mannelijke bijen uit onbevruchte eijeren, de koninginnen en werkbijen daarentegen uit bevruchte eijeren zouden voortkomen.

De Heer Verloren gelooft, dat hij daaromtrent geene bepaalde onderzoekingen heeft in het werk gesteld, maar wel die zaak voor waar houdt. Spreker meent ook, dat de onderzoekingen van Dzierzon, von Siebold, Leuckart en anderen de werkelijkheid daarvan voldoende hebben bewezen, zoodat er bezwaarlijk meer twijfel over kan bestaan.

Prof. van der Hoeven is ook wel van dit gevoelen, maar meent toch, dat een zoo merkwaardig en geheel op zich zelf staand feit wel waard is door herhaalde onderzoekingen] te worden bevestigd, hetgeen de Heer Verloren gaarne toestemt.

Omtrent de Vergadering van de *British Association for the Advancement of Sciences* te Oxford, zegt de Heer Verloren, dat daar niet vele zuiver Entomologische voordragten zijn gehouden, maar toch eenigen. Van eene dezer wil hij hier voornamelijk eenige melding maken, omdat zij een zeer merkwaardig feit betreft, waarvan tot hiertoe geene voorbeelden bekend waren. De Heer Westwood heeft namelijk de gedaanteverwisseling beschreven en vertoont van eene parasitische vlindersoort, aan welke hij den naam heeft gegeven van *Epipyrops anomala.* Men weet, dat het parasitismus in eenige orden der Insecten zeer menigvuldig voorkomt, in anderen daarentegen zeer zeldzaam of in het geheel niet bekend is. Onder de *Lepidoptera* was daarvan tot hiertoe geen voorbeeld bekend. Wel zijn er onder de *Tineidae* eenigen, die van doode en verdroogde dierlijke stoffen leven, maar eigenlijk parasitische, op en van levende dieren zich voedende, waren er niet bekend. De rupsen nu van *Epipyrops anomala* leven op *Fulgora candelaria* en wel, naar het schijnt, voornamelijk in de vlokkig wasachtige uitscheiding, welke door het achterlijf dezer insecten wordt afgezonderd. De rups heeft eenen vreemden vorm. Oppervlakkig beschouwd zou men haar voor eene *Dipteren-larve* kunnen aanzien, van de familie der *Oestridae;* maar een naauwkeuriger onderzoek leert haar als eene werkelijke vlinder-larve kennen. De vlinder, waarvan de Heer Westwood slechts een slecht exemplaar bezat, had veel

van eenen mannelijken *Psyche*-vlinder en ook ongeveer de grootte van de grootste soorten van dat geslacht.

Behalve deze voordragt zijn, van Entomologischen aard, in de Sectie voor Zoologie en Botanie nog de volgende gehouden: Door den Heer Westwood over een Insect, hetgeen tot hiertoe beurtelings in drie verschillende orden is geplaatst geworden, en nu, doordien de Heer Westwood er de gedaanteverwisseling van heeft waargenomen, door hem voor goed als een *Lepidopteron* werd beschreven. Den naam van het Insect kan Spreker niet opgeven, maar het behoort tot die vlindersoorten, welke in vorm veel overeenkomst hebben met de *Phryganeidae.* Door den Heer Stainton werd eene voordragt gehouden over eenige vreemde vormen van rupsen bij de *Microlepidoptera;* door den Heer Hogan over de *Britsche blinde Crustaceen* uit welputten; door den Heer Westwood nog eene over *Mummie-torren*, en eindelijk is door Spreker eene mededeeling gegeven van zijne onderzoekingen op *Sphynx Ligustri* gedaan, welke hij vroeger op eenige vergaderingen onzer Vereeniging heeft behandeld en waarvan in de *Transactions of the Entomological Society* een uittreksel zal worden geplaatst.

In het *British Museum* heeft Spreker slechts weinige oogenblikken voor de Entomologische verzameling kunnen besteden. Hij trof daar den Heer Smith aan, die zich voornamelijk met de *Hymenoptera* bezig houdt, waarom hij op diens vraag, welk gedeelte der verzameling hij het liefst wenschte te zien, die Orde verkoos. Behalve de Leidsche kent Spreker weinige groote verzamelingen dezer Orde, zoodat hij geene vergelijking kan maken, maar zeker is die van het *British Museum* zeer fraai en uitgebreid, ongetwijfeld veel rijker dan de Leidsche. Onder hetgeen hem daar meer bijzonder belangrijk voorkwam, was eene bij van Borneo, die door de inboorlingen gedomesticeerd is en in korven wordt gehouden, even als bij ons. Die bij droeg, naar hij meent, den naam van *Apis fusca.* De vorm verschilt zeer van onze bijen, het achterlijf is veel langwerpiger, eenigzins van den vorm, als bij de koninginne van

onze *Apis mellifica;* er zijn echter meerdere soorten, die dezen langwerpigen vorm hebben. Vervolgens was zeer merkwaardig eene bij, meer tot de *Andrenidae* behoorende, met dubbel gepectineerde antennen, welke de Heer Smith voor de zeldzaamste der verzameling hield, en nog twee andere *Hymenoptera* eveneens met gepectineerde sprieten, tot de Ichneumoniden behoorende. Daar men gewoon is bij deze *Hymenoptera* steeds enkelvoudige antennen te zien, zoo scheen deze zeldzame afwijking aan Spreker hoogst opmerkelijk toe.

Met veel genoegen heeft Spreker ook kennis gemaakt met den Heer Moore, die het opzigt heeft over de Zoologische Verzameling van het *East-India House.* Deze Heer had juist voor onze Vereeniging een exemplaar gereed liggen van het tweede deel van de *Catalogue of the Lepidopterous Insects in the Museum of the Hon. East-India Company, by* Thomas Horsfield *and* Frederic Moore, welk uitmuntend werk voor ons zoo belangrijk is wegens de menigvuldige waarnemingen en afbeeldingen van de gedaanteverwisseling van vlindersoorten onzer Oost-Indische bezittingen, door Horsfield gedaan en daarin opgenomen. Indien zoodanige onderzoekingen door onze eigene natie niet meer worden bevorderd en ondersteund, is het althans een gelukkig verschijnsel, dat zij door vreemdelingen worden gedaan. In Londen kan men ook eene menigte voorwerpen zien, door den Engelschen natuuronderzoeker Wallace in de laatste jaren in onze Oost-Indische bezittingen verzameld. De Heer Moore had in de laatste jaren ook eenige der zijde-voortbrengende vlinder-soorten aangekweekt, voornamelijk *Attacus Ricini* Boisd. en *Actias Selene* Mac Leay, van welke Spreker ook eenige cocons en eijeren ten geschenke ontving, omtrent welke hij evenwel reeds aanstonds zijn vermoeden te kennen gaf, dat zij wel niet zouden uitkomen, zooals ook het geval schijnt te zijn. De Heer Moore heeft eene verhandeling geschreven over de zijde-voortbrengende vlinder-soorten in Indie en China, van welke hij omstreeks een twintigtal heeft

doen kennen. Van sommigen dezer soorten zijn de vlinders in Europa zelfs nog geheel onbekend.

Bij den Heer Hewitson op *Oatlands Park* bij *Walton*, omstreeks 5 uur van Londen, heeft Spreker ook nog een dag doorgebragt. Deze Heer heeft de fraaiste en uitgebreidste verzameling van Dagvlinders, welke er bestaat, bevattende 3358 soorten in 9146 exemplaren. De verzameling van Boisduval te Parijs, die tot hiertoe voor de rijkste werd gehouden, bevat slechts 2890 soorten van Dagvlinders. Eenige zeer merkwaardige varieteiten of hermaphrodieten trokken zeer Sprekers aandacht in deze verzameling. Vooreerst eene *Pieris Pyrrha* met een regter ondervleugel als van *Pieris Pamela* van Cramer. Door Godart is *P. Pamela* reeds aangegeven als ♀ van *P. Pyrrha*, zoodat men in dit exemplaar een sprekend bewijs heeft voor de juistheid dezer bewering, des te merkwaardiger, omdat deze twee vlinder-soorten zoo aanmerkelijk in kleur en teekening van elkander verschillen. Daar *Pyrrha* zeer licht en *Pamela* zeer donker gekleurd is, heeft dit exemplaar, met één donkeren ondervleugel, een zeer vreemd voorkomen. Men zou kunnen vermoeden, dat die ondervleugel er aangezet ware, maar de bovenrand is nog gedeeltelijk licht gekleurd, als bij *Pyrrha*. Overigens zijn geene teekenen van hermaphroditisme merkbaar, zoodat het twijfelachtig is, of men het werkelijk als een hermaphrodiet of als eene varieteit moet beschouwen. In het eerste geval is het merkwaardig, dat niet, als gewoonlijk, eene helft mannelijk en de andere vrouwelijk is, maar alleen het grootste gedeelte van de regter ondervleugel vrouwelijk en overigens de geheele vlinder mannelijk.

Eene andere, soortgelijke varieteit, was een *Colias* (*Callidryas*) *Trite*, welke anders bijna geheel gele vlinder, een donker gekleurde regter bovenvleugel had, met eene gele vlek aan het schoudergedeelte; de regter ondervleugel was donker gekleurd met gele streepen, de onderzijde van al de vleugels was geel met donkere streepen en het achterlijf geel aan de linker- en zwart aan de regterzijde.

Eene derde hermaphroditische varieteit was van *Satyrus Itys*, des te merkwaardiger, omdat het verschil hier niet alleen bestaat in de kleur en teekening, maar ook in den vorm der ondervleugels. Bij de wijfjes steken namelijk de ondervleugels buiten de bovenvleugels uit. De varieteit nu had de regter ondervleugel overstekende en geel gevlekt, en de regter bovenvleugel met ééne gele vlek.

De Heer Hewitson, als ook de Heer Smith in het *British Museum*, vertoonden nog aan Spreker, als eene groote zeldzaamheid, eenige exemplaren van *Ornithoptera Brookiana*, Wallace, welke vlinders door Wallace van Sumatra waren overgezonden, door hem aldus genoemd, en beschreven en afgebeeld geworden in *Illustrations of new Species of Exotic Butterflies, selected chiefly from the Collections of* W. Saunders *and* W. C. Hewitson. *By* W. C. Hewitson. *London*, John van Voorst, Vol. I. 1856. Dit is dezelfde vlinder, welke onlangs door onzen Voorzitter in ons Tijdschrift is beschreven en afgebeeld onder den naam van *Papilio Trogon*, v. Voll.

Omtrent het domesticeren van bijen door de Dajakkers op Borneo, zegt de Heer van Hasselt, dat men daaraan naauwelijks dien naam kan geven. Wel wordt door hen veel honig uit de bosschen verzameld, zoo tot huiselijk gebruik, als voornamelijk, in verband met de inzameling van was, tot het drijven van eenen veel winst gevenden handel daarmede; maar zij verkrijgen die uit de zoogenaamde honig-boomen of *tangirangs*. In de reusachtige stammen dezer boomen, die zich soms tot honderd en meer voeten kunnen verheffen, maken de wilde bijen bij voorkeur hunne nesten of *idans*, soms, naar men zegt, in gunstige jaren ten getale van 100 of 200 stuks. Iedere stam heeft zijne eigene honig-boomen en het regt van eigendom wordt daarop streng gehandhaafd. In westelijk Borneo evenwel plaatsen zij toch ook eene ruw bewerkte soort van houten bijen-korven in die boomen, om het nederzetten der bijen-

zwermen door geschiktere woningen bevorderlijk te zijn [1]).

De Heer H. W. de Graaf deelt mede, dat hij voor het verslag de volgende aanteekeningen heeft bijeenverzameld:

Ik kan bij deze gelegenheid even als ten vorigen jare weder eenige soorten van Macrolepidoptera opgeven, die hier te lande gevangen zijn en nog niet als tot onze fauna behoorende waren opgegeven. Daaronder komen eenige Leucaniden voor, eene familie, die in ons waterrijk land, waar de voedingsplanten der rupsen in menigte wassen, eigenaardig te huis behoort en dan ook talrijk vertegenwoordigd wordt. Verder zijn het grootendeels Geometrae en wel voornamelijk Eupithecien, die hier vermeld worden. De soorten van dit geslacht zijn in den regel moeijelijk te bestemmen. Die welke ik optel, zijn, naar ik vertrouw, met juistheid gedetermineerd. Andere mij bekende, maar nog dubieuse soorten, hield ik tot nader onderzoek terug.

Ik volg de orde van Boisduval's Index.

Arge Galathea L. — Tweemaal door den Heer J. Backer Sr. in de werken om Nijmegen gevangen; eens in Junij 1859.

Bryophila Algae Fab. — Herr. Sch. II p. 186. — Guen. V. 27. — Heinemann, Die Schmetterl. Deutschl. etc. p. 307. — *Spoliatricula* Tr. V. 1. 64. — Freyer N. Beitr. II. pl. 179 fig. 4. De Heer de Roo van Westmaas ving eenige jaren geleden een exemplaar te Scheveningen en een tweeden in Julij van dit jaar te Rosendaal in Gelderland, tegen rasterwerk.

Apamea (*Lampetia*) *arcuosa* Haw. — Wood fig. 433 (een bijna ongeteekend ♂). — Heinem. p. 435. — *Duponchelii* Bdv. sec. Guen. — Herr. Sch. fig. 178, 179. — Guen. V. 218. — *Airae* Freyer N. Beitr. II. pl. 162 fig. 1—3.

Espèce rare volgens Guenée. Zeer goed afgebeeld door

---

1) Meerdere bijzonderheden hieromtrent kan men vinden in *Studiën over Borneo en de Dajak's of zoogenaamde „Koppen-snellers" van dit eiland;* *door* A. W. M. van Hasselt. *Album der Natuur.* 1860.

Freyer. Ik bezit alleen mannetjes, waarvan wij eenige gevangen hebben, die in Julij tegen 't vallen van den avond langs den Zijldijk vlogen, bij Leiden.

Chersotis (*Agrotis*) *Ericae* Bdv. Ind. 77. — *Velum* HS. II. p. 346 fig. 30. — *Molottina* Guen. V. 294.

De Heer P. C T. Snellen ving een voorwerp te Vegchel in Noord-Brabant en te Zwolle in Overijssel, beiden in Junij.

Hadena adusta Esp. — Hb. 606, 607 en 608. — Treits. V. 1. 339 en X. 11. 46.

In de collectie van den Heer Snellen heb ik een voorwerp gezien, dat door den Heer Brak, volgens diens opgave, te Zeist, Prov. Utrecht, in Junij gevangen is.

Aplecta occulta L. — Hb. 79. — Tr. V. 2. 52. — Volgens mededeeling van den Heer van Medenbach de Rooy heeft deze in Julij twee exemplaren dezer soort gevangen bij Nijkerk, in Gelderland, waarvan een in de collectie van den Heer Snellen berust.

Leucania littoralis Curtis Brit. Ent. pl. 157. — Bdv. Ind. n°. 1052. — Guen. V. 85.

Heinemann heeft deze soort niet opgenomen in zijne *Schmetterlinge Deutschlands und der Schweiz.* Guenée geeft als vindplaats op: ,, les côtes d'Angleterre'' en voegt er bij ,, que M. de Graslin a trouvé dans l'ouest de la France une Lencanie qui pourrait bien être celle-ci, s'il faut en juger par une description abrégée qu'il en a faite à M. Pierret.'' In de *Annales de la Soc. Entom. de la Belgique* komt *L. littoralis* ook voor als een bewoner van Belgie. De soort schijnt echter weinig te worden gevonden. Voor ons land kan ik alleen wijzen op een ♂ voorwerp, dat ik, reeds eenige jaren geleden, in de Katwijksche duinen gevangen heb en dat ik langen tijd niet kon bestemmen, doch na Curtis en Guenée te hebben geraadpleegd tot bovengenoemde soort meen te moeten brengen. Evenwel wil ik niet onvermeld laten, dat mijn exemplaar ,, est d'un gris-ochracé pâle'' zoo als Guenée opgeeft en dus veel lichter van kleur dan de afbeelding van Curtis, op welke de grond der

bovenvleugels nog donkerder dan bij *L. comma* gekleurd is. Intusschen komt mijn voorwerp volkomen met de beschrijving van Guenée overeen.

Leucania (*Tapinostola*) *Elymi* Tr. V. 1. 294. — Bdv. n°. 1072. — Herr. Sch. II. p. 229 fig. 346. — Heinem. p. 414.

Guenée teekent aan: ,,très-rare. Je ne l'ai pas vue en nature.'' Intusschen laten de aangehaalde werken geen twijfel of tot deze soort behooren een ♂, dat door den Heer de Roo van Westmaas te Scheveningen en een ♂, dat door mij in Julij in de Katwijksche duinen gevangen is.

Nonagria (*Tapinostola*) *fluxa* Treits. V. 2. 313. — Hein. p. 413. — *Fulva* Freyer N. Beitr. tab. 501 fig. 1. — Guen. V. p. 102.

Een ♀, wier bovenvleugels zijn d'un gris-jaunâtre (Guenée), is door den Heer Mr. J. W. Albarda in Friesland gevangen onder Tietjerk, alwaar het den 5den September 1859 boven een rietveld tusschen rietstoppels fladderde. De Heer Brak geeft op, dat hij dezelfde soort drie jaren geleden gevangen heeft op de hofstede Frankendaal bij Amsterdam. Van beide individu's is mij eene naauwkeurige teekening overgezonden. — De ondervleugels van Freyer's figuur zijn wit, volgens Treitschke zijn zij ,,aschgrau, heller gegen die Wurzel.'' Op de beide teekeningen, die ik voor oogen heb, zijn ze bovendien langs de franjerand lichter.

Eupithecia irriguata Hb. 397. — Herr. Sch. III. p. 123, 137. — Hein. p. 796.

Zuid-Holland: Noordwijk (d. G.). Gelderland: Velp in Mei op heide (d. R. v. W.).

Eup. pusillata W. V. — Hb. 378. — Tr. VI. 2. 119. — Herr. Sch. III. p. 122, 136 fig. 158, 159. — Hein. p. 800. — Guen. X. 328. — *Subumbrata* Hb. 233.

Zuid-Holl.: jaarlijks op Leeuwenhorst onder Noordwijkerhout in Mei uit *Pinus abies* geklopt, om welken ze tegen het vallen van den avond rondvlogen te gelijk met *Coccyx comi-*

tana. Gelderland: Velp, algemeen bij dennen in April en Mei (d. R. v. W.).

Eup. vulgata Haw. — Guen. X. 338. — *Austerata* Tr. VI. 2. 107. — Herr. Sch. III. p. 119, 129 fig. 138—140. — Hein. p. 807.

Zuid-Holl.: Noordwijk in Mei niet zeldzaam tegen schuren eu houten schuttingen (d. G.), Rotterdam (Snellen). Gelderland: Velp (d. R. v. W.) en Nijkerk in Julij (Snellen).

Eup. indigata Hb. 399. — Herr. Sch. III. p. 121, 133 fig. 183—186. — Hein. p. 796. — Guen. X. p. 332.

Gelderland: Velp bij dennenhout in Mei (d. R. v. W.). Utrecht: Zeist (d. G.)

Eup. togata Hb. 464. — Herr. Sch. III. p. 124, 140. — Hein. p. 818. — Guen. X. 350.

Gelderland: Velp, een exemplaar op 2 Junij (d. R. v. W.).

Eup. strobilata Hb. 449, 450. — Tr. VI. 2. 110. — Herr. Sch. III. p. 124, 139. — Hein. p. 818. — *Residuata* Tr. VI. 2. 105. — Hb. 467.

Gelderland: Velp in Mei (d. R. v. W.).

Eup. plumbeolata Haw. — Guen. X. 317. — *Begrandaria* Bdv. Ind. 1727. — Herr. Sch. III. p. 122, 135, fig. 128, 129. — Hein. p. 814. — *Valerianata* Tr. VI. 2. 103 sec. Hein.

Zuid-Holl.: Noordwijk in Junij (d. G.). Gelderland: Velp in Mei (d. R. v. W.) en Oosterbeek (Backer).

Eup. Guinardaria Herr. Sch. III. p. 119, 126, fig. 273. — Hein. p. 798.

Holland: Wassenaar, Noordwijk en Zandpoort bij Haarlem, tegen rasters in Mei en Junij (d. G.), Rotterdam (Snellen).

De voorwerpen onder dezen naam opgegeven komen overeen met hetgeen men daaromtrent bij de bovenaangehaalde Duitsche schrijvers kan vinden; maar niet met de *Guinardaria* der Franschen. Cf. Guen. X. 320.

Cidaria firmaria Hb. 515. — Tr. X. 2. 198. — Herr. Sch. III. p. 171, fig. 237, 239. — Hein. p. 754.

Gelderland: Velp in Augustus onder dennen (d. R. v. W.).

Ephyra ruficiliaria Herr. Sch. V. p. 135. — Hein. p. 710.

Gelderland: Velp in 't laatst van Julij een exemplaar (d. R. v. W.).

Acidalia decorata W. V. — Tr. VI. 2. 285. — Hb. 71. — Hein. p. 718. — Guen. IX. 458.

Gelderland: Velp op heide in de eerste helft van Julij (d. R. v. W.).

Acidalia incanata Hb. 106. — Tr. VI. 2. 181. — Guen. IX. 476. — Hein. p. 722. — *Virgulata* Hb. 104. — *Laevigaria* Sepp VI. 14. — Bouwst. II. p. 201, n°. 552[a].

De localiteit in de *Bouwstoffen voor eene fauna van Nederland* t. a. p. vermeld, aantevullen met die welke aldaar zijn opgegeven onder n°. 555.

Acid. promutata Guen. IX. 491. — *Immutata* Hb. 108. — Tr. VI. 2. 278. — Herr. Sch. III. p. 24, fig. 101. — Bouwst. II. p. 202, n°. 555.

Met weglating der localiteiten in de Bouwstoffen t. a. p. opgegeven, stelle men daarvoor in de plaats:

Zuid-Holland: Rotterdam, een exemplaar in Julij (Snellen). Gelderland: Velp in Julij een exemplaar (d. R. v. W.).

Acidalia inornata Haw. — Guen. IX. 512. De door hem als ras B vermelde *Suffusata* Tr. VI. 2. 272. — Herr. Sch. III. p. 17, fig. 309. — Hein. p. 723. — *Deversata* Herr. Sch. III. p. 17, fig. 305—308. — Hein. p. 723. — Bouwst. I. p. 33 n°. 567. — *Aversata*, *var. striga externa sub costam sine angulo.*

Zuid-Holland: Noordwijk in Julij, exemplaren gelijkende op Herr. Sch.'s fig. 308 (d. G.); ook in Gelderland: te Velp; en een ex. volkomen overeenstemmende met Herr. Sch.'s fig. 309, aldaar in Julij (d. R. v. W.) Friesland: Mr. J. H. Alberda ving op 2 Aug. een *suffusata* ♀ onder verscheidene *Acid. aversata.* Uit de gelegde eijeren kwamen 9 Aug. de ruspjes te voorschijn, die veel overeenkomst hadden met die van *Aversata* en even als dezen overwinterden. Zij waren volwassen in

't eind van Mei, verpopten tusschen enkele draden boven de aarde van 1—6 Junij en de vlinders verschenen van 15—24 Junij. Uit eijeren gelegd op 18 en 19 Junij, kwamen de jonge rupsjes den 26sten voor den dag en overwinterden. Zij werden gevoed met muur (Alsine media) doch stierven, zoodat de Heer Albarda zijn voornemen om de metamorphose voor het werk van Sepp te bewerken, niet heeft kunnen volvoeren, te meer jammer, omdat omtrent de hier bedoelde vlinders nader onderzoek nog zeer wenschelijk blijft.

Siona griseata W. V. — Hb. 216. — Tr. VI. 2. 253. — Hein. p. 736.

In het vorige jaar ontving ik van den Heer J. Backer Sr. een exemplaar ter bestemming, dat volgens zijne opgave in Julij 1859 te Nijmegen gevangen is.

De Heer Snellen van Vollenhoven zeide ongeveer het volgende:

Waarschijnlijk zal men zich herinneren dat ik in den onlangs voltooiden jaargang van ons tijdschrift de levenswijze beschreven heb van de zeer schadelijke bladwesp *Athalia Spinarum*. Ik deelde toen mede dat men in Engeland gemeend had, dat dit insect in groote zwermen van het vasteland van Europa over zee aan kwam vliegen, en dat er zelfs getuigenissen waren opgeteekend van personen, staande ter goeder naam en faam, die verzekerden gezien te hebben dat de bladwespen uit zee kwamen overvliegen en in zoo groote hoeveelheid op de rotsen lagen, dat men haar met schoppen kon opscheppen. Ik voegde er toen bij dat het toch wel niet waarschijnlijk was, dat zij uit ons vaderland zouden overkomen, daar zij in onze westelijke provincien niet in zulke verbazende hoeveelheden zijn waargenomen en men haar alleen als schadelijk kent in de oostelijke streken van Nederland. Mijne zienswijze omtrent dat punt is sedert evenwel gewijzigd, ten gevolge van eene mededeeling van ons geacht medelid, den Heer Dr. J. Wttewaall. Deze verklaarde mij namelijk dat hem in dit voorjaar gedu-

rende eenen togt door Noord-Holland was gebleken, dat de genoemde bladwesp daar somtijds ten uiterste nadeelig is voor de aldaar gekweekt wordende witte mosterd, op welke plant zij in schromelijke hoeveelheden voorkomt. Hieruit meen ik te moeten afleiden dat het toch zeer mogelijk is, dat de Engelsche berigten omtrent het overvliegen van de *Athalia Spinarum* uit Nederland naar Engeland waarheid behelzen.

Ten tweede kan ik den Leden mededeelen dat ik nog voortdurend mij bevlijtig om te komen achter de ware kennis der verschillende Cimbex-larven en van hare levenswijs. Het onderzoek daarvan heeft evenwel eigenaardige bezwaren, welke ook voornamelijk gelegen zijn in den langen duur der verpopping. Alligt toch laat men de cocons in eene temperatuurverhouding, die of te droog of te vochtig is, tengevolge waarvan de insecten of verdroogen of beschimmelen. De resultaten van mijn onderzoek zijn nog niet zoodanig, dat ik iets met volkomene zekerheid zou kunnen vaststellen; ik meen evenwel nu reeds geregtigd te zijn tot het mededeelen van de verklaring, dat *Cimbex Vitellinae* L. (volgens Klug varieteit van *Cimbex Lucorum* F.) eene werkelijk op zich zelve staande en goed afgescheiden soort is; dat Klug verkeerdelijk onder den naam van *Variabilis* eenige na verwante doch zeer standvastige soorten heeft bijeengevoegd, welke naar teekening der larve en naar het voedsel onderscheiden zijn; en eindelijk dat ik meen te bezitten de larve van *Cimbex axillaris* Jur., welke soort overigens in ons vaderland nog niet zou zijn waargenomen. Mij is namelijk door den Heer Wttewaall eerst op spiritus, daarna op aanzoek ook door den Heer de Roo v. W. levend toegezonden eene zeer fraaije Cimbex-larve, wit met oranje en zwarte teekening, welke in Gelderland op de meidoornheester leeft. Ik heb haar bovendien dezen zomer zelf aldaar aangetroffen. Mijne veronderstelling dat deze larve de wesp van *Cimbex axillaris* zal opleveren is nu gebaseerd op de omstandigheid dat ik eene teekening bezit, waarop behalve een paar Oost-Indische Scutelleriden, twee zulke larven, een ruw cocon

en de wesp van *C. axillaris* zijn afgebeeld. Gemelde teekening is mij met een paar andere van dezelfde hand geschonken door mijn' collega Dr. J. A. Herklots, die haar bij gelegenheid der auctie van de boeken en platen van Prof. Reinwardt met andere papieren had aangekocht.

Eindelijk wenschte ik den Heeren medetedeelen dat gedurende dit afgeloopen voorjaar bij mij uit de pop zijn voortgekomen twee voorwerpen van *Sesia formicaeformis* Lasp. De poppen waren in het mulm van wilgenstronken tusschen weerdenhout gevonden.

En hiermede werden de wetenschappelijke mededeelingen en tevens de vergadering gesloten. Den volgenden dag maakten eenige leden eene entomologische excursie in de Wassenaarsche duinen. Het regenachtige en winderige weder was echter voor eene goede vangst zeer ongunstig, en het is derhalve te verwachten dat deze excursie weinig vruchten zal hebben opgeleverd voor de kennis onzer inlandsche dieren.

Rotterdam, September 1860.

H. W. DE GRAAF.

LIJST DER LEDEN

VAN DE

NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING,

op 30 *Julij* 1860,

MET OPGAVE VAN HET JAAR HUNNER TOETREDING.

Eere Lid.

De Heer C. F. Westerman. Directeur van het Koninklijk Zoologisch Genootschap *Natura Artis Magistra*, te *Amsterdam*. 1858.

Begunstiger.

De Heer Mr. C. W. Hubrecht, te *Leiden*. 1859.

Corresponderende Leden.

De Heer Th. Lacordaire, Hoogleeraar aan de Hoogeschool te *Luik*. 1853.

» » C. Wesmael, Hoogleeraar aan de Hoogeschool te *Brussel*. 1853.

» » Arn. Förster, Hoofdleeraar aan de hoogere Burgerschool, te *Aken*. 1853.

» » Emil vom Bruck, te *Crefeld*. 1853.

Gewone Leden.

1845—46.

De Heer Dr. J. G. H. Rombouts, te *Amsterdam*.
» » F. M. van der Wulp, te *'s Gravenhage*.
» » Dr. M. C. Verloren, te *Utrecht*.
» » J. Backer Sr., te *Oosterbeek*.
» » J. W. Lodeesen, te *Amsterdam*.
» » Dr. V. H. Huurkamp van der Vinne, te *Haarlem*.
» » Dr. J. R. E. van Laer, te *Utrecht*.
» » Th. J. van Campen, te *Amsterdam*.
» » Dr. P. H. J. Wellenbergh, te *Utrecht*.
» » Mr. H. Verloren, te *Amersfoort*.
» » A. J. van Eyndhoven, te *Zutphen*.
» » Mr. S. C. Snellen van Vollenhoven, te *Leiden*.
» » W. O. Kerkhoven, te *Amsterdam*.

1846—47.

» » Jhr. J. C. Martens, te *Utrecht*.
» » Prof. J. van der Hoeven, te *Leiden*.

1847—48.

» » Q. Willemsen, te *Zutphen*.

1849—50.

» » J. J. van Voorst, te *Amsterdam*.

1851—52.

» » R. T. Maitland, te *Amsterdam*.
» » P. C. T. Snellen, te *Rotterdam*.
» » Dr. J. A. Herklots, te *Leiden*.
» » Dr. M. Imans, te *Utrecht*.
» » B. A. J. van Geuns, te *Utrecht*.

1852—53.

De Heer G. M. de Graaf, te *Leiden.*
» » Mr. H. W. de Graaf, te *Rotterdam.*
» » N. H. de Graaf, te *Leiden.*
» » Dr. L. A. J. Burgersdijk, te *Breda.*
» » J. W. van Lamberge, te *Brussel.*
» » G. A. Six, te *Utrecht.*
» » Dr. W. Berlin, te *Amsterdam.*

1853—54.

» » Prof. Cl. Mulder, te *Groningen.*
» » Mr. J. P. van Wickevoort Crommelin, te *Zandpoort*, bij *Haarlem.*

1854—55.

» » Corn. Sepp, te *Amsterdam.*
» » C. de Gavere, te *Groningen.*

1855—56.

» » A. A. van Bemmelen, te *Leiden.*
» » Mr. E. A. de Roo van Westmaas, te *Velp.*
» » M. Breukelman, te *Rotterdam.*
» » Dr. C. G. R. Ontijd, bij *Brummen.*

1856—57.

» » Mr. J. H. Albarda, te *Leeuwarden.*
» » Mr. W. Albarda, te *Groningen.*
» » A. P. H. Kuipers, te *Leeuwarden.*
» » Dr. A. W. M. van Hasselt, te *Utrecht.*

1857—58.

» » Dr. J. Wttewaall, te *Utrecht.*
» » J. W. Schubärt, te *Utrecht.*

De Heer W. K. Grothe, te *Zeist.*
» » H. J. D. W. Dikkers, te *Delden.*

1858—59.

» » C. J. Tengbergen, te *Amsterdam.*
» » J. C. J. de Joncheere, te *Dordrecht.*
» » J. Backer Jr., te *Oosterbeek.*
» » C. Brak, te *Amsterdam.*
» » W. Buurman Jr., te *Apeldoorn*, Student aan de landhuishoudk. school te *Groningen.*

1859—60.

» » Henri Baron van Pallandt, bij *Arnhem.*
» » J. M. van der Stoot, te *Roelof-Arendsveen.*
» » G. W. Grebner, te *Amsterdam.*
» » C. Geesink, te *Amsterdam.*

VERVOLGLIJST DER BOEKEN,

TOEBEHOORENDE AAN DE

NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING.

TIJDSCHRIFTEN.

Annales de la Société Entomologique de France. 3me Série; Tome VII; 1—4e Trimestre. Paris 1859—60.

The Transactions of the Entomological Society of London. New Series. Vol. V, part. 1—5. London 1859—60.

Entomologische Zeitung, herausgegeben von den Entomol. Vereine zu Stettin. Jahrg. XX. Stettin 1859. *Van den Heer C. A. Dohrn, President van genoemd Verein, in ruil ontvangen tegen het Tijdschrift.*

Berliner Entomologische Zeitschrift, herausgegeben von dem Entomologischen Vereine in Berlin. 3er Jahrgang, Zweites, Drittes und Viertes Vierteljahrsheft. Berlin 1859.

Wiener Entomologische Monatschrift. Band IV. Wien 1860.

Bericht über die wissenschaftlichen Leistungen im Gebiete der Entomologie, während des Jahres 1857, von Dr. Gerstäcker in Berlin. Berlin 1859.

Linnaea entomologica. Zeitschrift herausgegeben von dem Entomol. Vereine zu Stettin. Band XIV. Leipzig 1860.

Tijdschrift voor Entomologie, uitgegeven door de Nederlandsche Entomologische Vereeniging. Dl. II, aflev. 6 en Dl. III, aflev. 1—5. 's Gravenhage en Leiden 1859—60.

Werken van verschillenden en van gemengden inhoud over insecten in het algemeen of over meerdere orden daarvan handelende.

Konglika Svenska Fregatten Eugenies resa omkring jorden, under befäl af C. A. Virgin, Voyage de la Frégate Royale Suédoise Eugenie. Insectes II. Stockholm 1858. *Van de Académie Royale des Sciences de Stockholm in ruil tegen het Tijdschrift.*

Snellen van Vollenhoven (Mr. S. C.), Natuurlijke historie van Nederland. De dieren van Nederland. Overzigt der gelede dieren. Afl. 2, 3 en 4. Haarlem 1859—60. *Geschenk van den Schrijver.*

Werken over Insecta Lepidoptera handelende.

Sepp (J. C.), Beschouwing der wonderen Gods in de minst geachte schepselen of Nederl. Insecten. Dl. VIII. afl. 37—50.

Stainton (H. F.), The natural History of the Tineina. Vol. IV. London 1859.

Moore (Frederic), Synopsis of the known Asiatic species of silk-producing Moths, with descriptions of some new species from India.

Moore (Frederic), A monograph of the genus *Adolias*, a genus of diurnal Lepidoptera belonging to the family Nymphalidæ.

Moore (Frederic), Description of some Asiatic Lepidopterous Insects belonging to the Tribe Bombyces. *Laatstgenoemde drie werken in ruil ontvangen tegen het Tijdschrift van den* Keeper of the East-India Company Museum.

De Graaf (H. W.), Vlinders, eene oude waarneming op nieuw ter sprake gebragt. *Overgedrukt uit het jaarboekje van het Kon. Zool. Genootschap Natura Artis Magistra voor het jaar* 1860.

Werken over Insecta Hymenoptera handelende.

Saussure (H. de), Description de diverses espèces nouvelles ou peu connues du genre Scolia. Extrait des Annale des la Société Entom. de France. *Present-exemplaar van den Schrijver.*

Werken over Insecta Hemiptera handelende.

Kirschbaum (C. L.), Die Athysanus-Arten der Gegend von Wiesbaden. Wiesb. 1858. *Geschenk van den Schrijver.*

Varia.

Verslagen en Mededeelingen der Kon. Akademie van Wetenschappen. Afd. Natuurkunde, Dl. IX Stuk 3, Dl. X Stuk 1—3. Amst. 1859 en 60.

Jaarboek der Kon. Akademie van Wetenschappen, gevestigd te Amsterdam voor 1859.

Catalogus van de boekerij der Kon. Akademie van Wetenschappen gevestigd te Amsterdam, Dl. I Stuk 2. 1860. *Deze werken in ruil tegen het Tijdschrift.*

Journal of the Proceedings of the Linnean Society. Zoology, Vol. IV. N°s 1—15. *In ruil tegen het Tijdschrift.*

Report of the Commissioner of Patents for the year 1857. Agriculture. Washington 1858.

Annual Report of the Board of Regents of the Smithsonian Institution, showing the operations, expenditures, and condition of the Institution for the year 1858. Washington 1859.

First Report of a Geological Reconnaissance of the Northern counties of Arkansas, made during the years 1857 and 1858 by D. D. Owen. 1858.

Rapport van de commissie voor internationale ruiling van voorwerpen van wetenschap en kunst, over 1859.

Bibliographia librorum entomologicorum in America boreali editorum, Auctore Guil. Sharswood.

Laatstgenoemde vijf werken van de commissie voor internationale ruiling, in ruil tegen het Tijdschrift.

Bulletin des séances de la classe des Sciences de l'Académie Royale des Sciences, des Lettres et des Beaux-arts de Belgique. Année 1859. Bruxelles 1859, *en* Annuaire de l'Académie Royale des sciences, des Lettres et des Beaux-arts de Belgique, 26me année. Brux. 1860. *Beide in ruil tegen het Tijdschrift.*

Bulletin de la Société Impériale des Naturalistes de Moscou de l'année 1858. Nos 2 et 3 et de l'année 1859 n°. 1. *In ruil tegen het Tijdschrift.*

Verslag door Burgemeester en Wethouders gedaan aan den Gemeenteraad van Leyden, over 1859. Leyden 1860.

Verslag van het Genootschap ter bevordering der Natuurkundige Wetenschappen te Groningen, over het jaar 1859.

Jahrbücher des Vereins für Naturkunde im Herzogthum Nassau. Heft 13. Wiesb. 1858.

Bijlage A.

Aanteekening omtrent het leven en de wetenschappelijke werkzaamheden van Q. M. R. Ver Huell, *in leven Ridder van onderscheidene orden, gepensioneerd Schout-bij-nacht, lid van verschillende geleerde Genootschappen, enz.*

Mijne Heeren!

Indien ik uwe gevoelens afmeet naar de mijne, dan moet ik veronderstellen dat het u aangenaam zal wezen eenige levensbijzonderheden te vernemen van ons ontslapen medelid Quirijn Maurits Rudolph Ver Huell, voornamelijk met betrekking tot hetgeen hij voor de natuurlijke historie, zoowel der planten als der dieren, heeft gearbeid. Immers hij staat ons allen voor den geest zoo als wij hem in de laatste jaren dikwijls in ons midden zien mogten, als een man van een' welwillenden, aantrekkelijken en vriendschappelijken inborst, vrolijk en levendig in den gezelligen omgang, maar vooral behoefte hebbende aan onderlinge mededeeling van kennis en wetenschappelijke onderzoekingen, en die zijne gaven als teekenaar en zijnen tijd steeds voor anderen veil had. Eene der eigendommelijkheden van Ver Huell, een der voornaamste trekken van zijn karakter was dat onbaatzuchtige leenen van zijne heerschappij over teekenpen en penseel aan alle wetenschappelijke personen, die hij wist dat daarmede gebaat zouden zijn. Het is mij dus wel een weemoedige, maar tevens aangename pligt u in korte trekken zijn beeld voor den geest te roepen; en ik meen daarmede niets overtolligs te doen, ofschoon men reeds een levensberigt omtrent den

Schout-bij-nacht Ver Huell in de *Alg. Konst- en Letterbode* lezen kan; immers de Heer van Harderwijk, die dat stuk gesteld heeft, bepaalt zich alleen tot zijne levensbijzonderheden en zijne daden als officier der marine en laat de opgave zijner wetenschappelijke verrigtingen grootendeels aan anderen over. Ik zal mij dus voornamelijk tot het laatste bepalen en omtrent den eigenlijken levensloop van Ver Huell slechts zoo veel zeggen, als tot inleiding voor het laatste volstrekt noodzakelijk is.

Q. M. R. Ver Huell was de oudste zoon van Everhart Alexander Ver Huell, Burgemeester van Doesburg, en werd te Zutphen geboren op den 11^{en} Sept. 1787. Hij trad reeds op zijn 15de jaar als kadet in dienst der marine, kwam onder het commando van zijnen oom den Schout-bij-nacht, later Admiraal en Graaf van het Fransche Keizerrijk Carel Hendrik Ver Huell, en woonde eenige zeegevechten en den gevaarvollen togt van Duinkerken naar Ambleteuse (18 Julij 1805) bij. Twee jaren na dien togt werd hij bevorderd tot 2^{en} luitenant-ter-zee en tot adjudant van den Schout-bij-nacht A. A. Buyskes, die met den rang van Gouverneur-Generaal naar onze Oost-Indische kolonien stond te vertrekken. Volgens den Heer van Harderwijk nam Ver Huell met den Gouverneur-Generaal Buyskes de reis naar Oost-Indie aan, dit is evenwel onjuist. De Heer B. zoude eerst met de *Gelderland* zijn vertrokken, doch verliet na een kort verblijf dat schip, waarop geen orde was noch discipline, en vertrok op eene andere wijze naar de plaats zijner bestemming, terwijl zijne adjudanten Ver Huell en Vaillant op de brik *de Vlieg* naar O. I. reisden. Niet langer dan een jaar bleef Ver Huell toen in O. I.; hij heeft later zijne lotgevallen in dat tijdperk beschreven in een werkje getiteld: *Mijne eerste Zeereize.*

In 1809 vinden wij hem als 1^{en} luitenant bij de Kon. marine van Louis Nap., in 1810 als adjudant van zijnen oom in Fransch Keizerlijke dienst terug. Spoedig daarop werd hij kapitein-ter-zee en bezat bij de omwenteling in 1813 den rang van majoor, onder welken titel hij een eervol ontslag ontving. Na afgelegd examen als kap.-luit.-ter-zee werd hij in dien rang

bij het vaste corps zee-officieren onzer marine opgenomen en vertrok in 1815 als vrijwilliger naar Oost-Indie. Het was toen dat hij voornamelijk op Java en de Molukken zijn verblijf hield, dat hij voortdurend waarnemingen deed omtrent insecten, dat hij eene groote entomologische verzameling aanlegde en zijnen overig gebleven vrijen tijd bijna geheel besteedde aan het maken van teekeningen, welke zoowel afbeeldingen van Indische landschappen waren, als van planten, insecten en conchylien. Hij had alzoo een geheelen schat bijeengebragt, waarvan hij zich de heerlijkste voorspiegelingen maakte, als hij zich voorstelde hoeveel voordeel de natuurlijke historie daarvan zoude kunnen trekken, en hoe dat alles dienstbaar te maken was aan de betere kennis van de nog zoo onvolledig bekende kolonien. Dan helaas! van dat alles mogt hij nagenoeg niets in het vaderland brengen; in de rookkolommen, die bij het eiland Diego Garcia van den te vroeg verlaten bodem van zijn schip *de Evertsen* omhoog stegen, werden al die heerlijke vooruitzigten voor altijd van hem weggevoerd. Nimmer kon Ver Huell later dat noodlottig oogenblik herdenken, of zijne ziel werd met den diepsten weemoed vervuld. Slechts zeer weinig ontkwam aan de vlammen en de golven; daaronder waren de teekeningen, die later onder den titel van *Gezigten in Oost-Indie* gelithographeerd het licht hebben gezien, die, waarnaar sommige platen in het werk der natuurkundige commissie zijn vervaardigd, en de heerlijke teekening van de metamorphose der *Saturnia Atlas*, welke wij op onze 10de algemeene vergadering te Arnhem mogten bewonderen.

Deze onvoorziene gebeurtenis werd een keerpunt op den levensweg van Ver Huell; mogt hij ook nog vurig verlangen de heerlijke tropische natuur en al hare duizende voortbrengselen op onze rijk gezegende kolonien te kunnen bewonderen, het trouweloos element, waarin zijne schatten verzwolgen waren, was hem tegen geworden. Hij besloot niet weder op zee te gaan en nam de betrekking van onder-equipagemeester op 's rijks werf te Rotterdam aan. Ook verbond hij zich in den echt met

de hoogstbegaafde dochter van den kolonel der genie de Vaynes van Brakell. Ofschoon nu Ver Huell nimmer zijn verlies, bij het vergaan van het schip *de Evertsen* geleden kon vergeten, leefde hij toch sedert te Rotterdam gelukkig, waar zijne betrekking hem nog vrijen tijd opleverde om zijne reizen te beschrijven en voor de kunst te ijveren. Hij werd er achtervolgens kapitein-ter-zee, equipagemeester en directeur der marine, welke laatste betrekking hij vervuld heeft tot het jaar 1850, toen hij met den rang van Schout-bij-nacht werd gepensioneerd.

Ik mag veronderstellen, M. H., dat de beide beschrijvingen, die Ver Huell in het licht gegeven heeft van zijne beide reizen naar Oost-Indie u bekend zullen zijn, evenzeer als het werk, getiteld: *Het leven en karakter van Carel Hendrik Graaf Ver Huell*, door hem beschreven. Behalve deze werken schreef hij nog de korte levensbeschrijvingen van den vice-admiraal Ruysch, den luitenant Bezemer en den kapitein Zwedenrijk Carp, welke in het *Tijdschrift aan het zeewezen gewijd*, werden opgenomen, en vertaalde een boekje uit het Engelsch ten dienste van jongelieden, die in de marine wenschen te worden opgenomen. Over onderwerpen van natuurlijke historie schreef hij in verscheidene werken; in de *Annales des Sciences naturelles* over de larve en pop van *Mormolyce phyllodes*, in de ons allen wel bekende werken: *de Nederlandsche Vlinders, uitgegeven door J. C. Sepp en Zoon* en *het Album der Natuur*, en liet afzonderlijk het licht zien een *Handboek voor liefhebbers en verzamelaars van vlinders*.

Maar meer nog dan de pen was het penseel in zijne hand, en schier ongeloofelijk is het aantal teekeningen, waarvan sommigen zeer groot en uitvoerig, dat hij vervaardigd heeft. Wij hebben reeds gezegd dat hij in Oost-Indie verscheidene landschappen, gezigten van merkwaardige bergen, watervallen, baaijen en kreken had geteekend. Het was hem ook nog gelukt bij den brand van de *Evertsen* eene portefeuille met schetsen van zoodanige landschappen te redden. Daarnaar vervaardigde hij eenige teekeningen, waarvan er enkelen, later ge-

lithographeerd, het gedeelte land- en volkenkunde van het groote werk over de natuurl. geschied. onzer Overzeesche Bezittingen opluisteren. Dat deze platen tot de besten behooren, die het werk aanbiedt, zal ieder deskundige gaarne erkennen.

In veel grooter aantal dan landschappen waren in V. H's portefeuille altijd afbeeldingen van bloemen aantetreffen, zoodat men veilig stellen mag, dat deze niet alleen zijne hoofdstudie, maar ook het voorname punt zijner voorliefde hebben uitgemaakt. Velen dier teekeningen zijn nimmer in plaat gebragt, ten minste voor zoo verre mij bekend is. Daartoe reken ik de volgende:

eene groote teekening in kleuren, voor Prof. de Vriese bewerkt, voorstellende de *Cankrienia chrysanthea* te midden van een oorspronkelijk en onbetreden woud, welke teekening in 1855 de tentoonstelling der Maatsch. van Tuinbouw heeft versierd. — Eene groote afbeelding van de *Rafflesia Rochussenii* voor Prof. Miquel en

eene dergelijke van *Rafflesia Patma* voor Prof. de Vriese.

een veertigtal zeldzame Orchideën voor den Heer Witte, den hortulanus van den Academituin te Leyden.

Meer dan deze zijn mij niet bekend, doch waarschijnlijk bestaan er nog vele anderen. Onzeker is het mij of er eene plaat vervaardigd is naar zekere teekening, die Ver Huell in 1844 teekende voor Prof. de Vriese. en welke eene toen korten tijd te voren ontdekte nieuwe *Casuarinea* voorstelt.

Ongelijk grooter evenwel is het getal der mij bekende platen, voor welke ons overleden medelid de teekeningen heeft geleverd.

Onder dezen moeten in de eerste plaats genoemd worden meer dan 80 folio-platen, behoorende tot het prachtwerk *Flora Brasiliensis* van Prof. von Martius te Munchen, en wel tot het gedeelte dat Prof. Miquel in dat werk behandeld heeft, namelijk de familien der *Piperaceën*, *Artocarpeën* en *Urticeën*. Deze afbeeldingen zijn allen uitmuntend en onze bewondering van de kunst, daarin afgestraald, zal zooveel te hooger rijzen wanneer men bedenkt, dat de analysen van die bloemen gedaan

zijn naar zeer verminkte, gedroogde voorwerpen. Meermalen heeft V. H. mij herhaald dat deze platen diegenen waren, wier uitvoering hem het meest genoegen en voldoening had opgeleverd, voornamelijk omdat graveur en colorist zich slaafsch gehouden hadden aan de hun voorgelegde modellen.

Buiten deze zoo even genoemde behooren tot de belangrijkste en uitvoerigste botanisehe teekeningen van V. H. die, naar welke vervaardigd zijn de 90 folio-platen met analysen van de plantenfamilie der *Piperaceën*, behoorende bij de Monographie, welke Prof. Miquel van die familie heeft gegeven. Die afbeeldingen werden in 1843 geteekend. Men vindt de platen en de monographie in de *Acta Academiae Cesareae Leopoldinae*. Aan een der peper-geslachten, welke in dat werk beschreven worden, heeft de geleerde plantenkenner den naam van *Verhuellia* geschonken.

Weinig minder belangrijk zijn de platen in Prof. Miquel's Monogr. der *Casuarineae*, welke, ongeveer veertig in getal, evenzeer naar teekeningen van Ver Huell zijn vervaardigd.

Zeer fraai zijn ook de platen van de *Analecta botanica* van Prof. Miquel en van zijne monographie der *Cycadeën*, waarvan de eersten allen, de laatsten voor een groot gedeelte aan het penseel van ons ontslapen medelid te danken waren. Men weet dat de schrijver dit laatste werk aan de Heeren Ver Huell en Alex. Brogniart heeft opgedragen.

Niet minder te roemen zijn 38 groote 4° platen, opgenomen in het werk over de *Goodenoviaceae* van denzelfden geleerden schrijver. welke deze wederom aan de bereidvaardige medewerking van den onvermoeiden V. H. te danken had.

Nog blijven ons 4 botanisehe werken te noemen overig; voor welke deze het penseel op het papier bragt. Twee daarvan zijn wel aangevangen maar niet voortgezet, namelijk: *Nouvelles recherches sur la Flore des possessions Neerl. aux Indes Or.* van Prof. de Vriese, dat niet meer dan twee afleveringen mogt beleven en *Plantae novae et minus cognitae* van denzelfden geleerde; een werk, dat ook spoedig weder werd

gestaakt. Van langeren duur en grooteren omvang was het werk over de systematische verdeeling van het oude geslacht *Ficus*, zoo ik mij niet vergis ook van Prof. de Vriese, doch in verschillende tijdschriften bij gedeelten verschenen, voor welken arbeid Ver Huell meer dan 150 teekeningen vervaardigd heeft. Een gedeelte daarvan werd in Engeland uitgegeven, alwaar men de onbeleefdheid had (het zij mij vergund deze in plaats van eene sterkere uitdrukking te bezigen) om den naam des teekenaars weg te laten en die des graveurs daarvoor in de plaats te stellen.

Voegen wij hierbij de opgaaf omtrent eenige platen van het met gekleurde afbeeldingen geillustreerde Tijdschrift van Prof. de Vriese, getiteld: *Tuinbouwflora*, dan blijft ons als laatste botanische werk, welks naam wij om de medewerking van V. H. dienen te vermelden, over Prof. Miquel's *Flora onzer O. I. kolonien*, waarvan de platen, zeer velen naar zijne teekeningen, algemeen geoordeeld worden uitmuntend te zijn.

Voor geologie en zoologie heeft de waardige man, wiens werkzaamheden onze aandacht bepalen, mede vele en daaronder zeer fraaije afbeeldingen geleverd. Zoo heeft de Haarlemsche geleerde, Prof. van Breda, aan de teekenpen van den begaafden Ver Huell te danken een zeer groot aantal afbeeldingen van fossilen, meest conchylien, welke evenwel nimmer in plaat gebragt schijnen te zijn. Zoo treft men in het Tijdschrift voor natuurl. geschiedenis van ons medelid Prof. J. van der Hoeven, eenige platen aan, vlinders en kevers voorstellende naar teekeningen van V. H. op steen gebragt. Een der Lepidoptera, daarop voorkomende, werd door den geleerden schrijver *Colias Verhuellii* genoemd. Zoo treffen wij in de *Annales des Sciences nat.*, de plaat aan, waarover wij vroeger reeds handelden en die de larve en pop van *Mormolyce* voorstelt. Zoo biedt ons het *Album der Natuur* verscheidene houtsneden aan naar zijne teekeningen.

En eindelijk, wie onzer M. H., heeft niet terstond aan het

ons zoo bekende werk van Sepp en aan ons Entom. Tijdschrift gedacht? Beiden hebben veel aan Ver Huell te danken, vooral het eerstgenoemde [1]) en zeer te betreuren blijft het altijd, dat in de jareu toen Ver Huell bijna de eenige was, die aan Sepp's werk over de Ned. vlinders bijdragen toezond, de gravure der platen met zoo weinig zorg aan den eersten besten bezitter van een graveerijzer werd toevertrouwd, en de colorist naar hartelust de ingevingen van zijne phantasie mogt involgen.

Wat nu de beoordeeling van Ver Huell's waarde als teekenaar betreft, wij zullen ons niet vermeten ons door zoodanige appreciatie boven hem te plaatsen, maar mogen niet nalaten u, bij de herinnering dat het voorstellen der larven tot het zwakste gedeelte van zijne kunst behoorde, te wijzen op de waarlijk onovertrefbare wijze, waarop hij het fluweelachtige en donsachtige van den vlindervleugel of het Pelargoniumblad wist natebootsen. In de daad velen zijner voorstellingen kunnen in waarheid voortreffelijk genoemd worden.

De Frankfortsche Senator von Heyden bragt hulde aan de entomologische verdienste van onzen Ver Huell, door eene *Teichobia* naar hem *Verhuellella* te noemen. In ons Tijdschrift beschreef ik eene prachtige soort van *Phyllodes*, welke ik hem ter eere den naam van *Phyllodes Verhuellii* schonk. Van *Colias Verhuellii* v. d. Hoev. hebben wij zoo even reeds met een woord melding gemaakt.

---

1) Ver Huell schreef in Sepp's werk:

Ve Deel, N°. 20, 22, 23, 24, 27, 28, 30, 31, 32, 35, 36, 37, 39, 43, 44, 45, 46, 48, 49. VIe Deel, N°. 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 19, 20, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 44, 46. VIIe Deel, N°. 2, 3, 9, 12, 13, 14, 24, 27, 28, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 44, 45, 48. VIIIe Deel, N°. 4, 5, 6, 11, 13, 14, 17, 18, 19, 20, 25, 26, 27. 31, 33, 35, 36, 39, 40, 41, 45; 47.

Alzoo van telkens 50 nummers:

19 in het 5^e deel,
30 in het 6^e »
19 in het 7^e »
22 in het 8^e » , dus 90 in het geheel.

Zoo heb ik, voor zooveel mij bekend en door eene vriendenhand opgegeven was, u de werkzaamheden van ons waardig medelid in een kort schema voor den geest geroepen. Gij allen zult getroffen zijn geweest over het aantal zijner werken en over den onvermoeiden en volhardenden ijver, door hem in dit opzigt aan den dag gelegd.

Hij blijve ons daardoor ten voorbeeld; dezelfde geestdrift, die hem voor het onderzoek der natuur en voor de kunst bezielde, moge ons deel zijn en ons doen volharden bij langdurigen arbeid en de naam van Ver Huell zal in ons midden, zoo lang onze Vereeniging bestaat, met hoogachting worden genoemd.